

GŁOS LEKARZY

DWUTYGODNIK, POŚWIĘCONY SPRAWOM ZAWODOWYM LEKARSKIM, DEONTOLOGII LEKARSKIEJ I ZAGADNIENIOM Z ZAKR SU MEDYCYNY SPOŁECZNEJ.

SUBWENCYONOWANY PRZEZ IZBĘ LEKARSKĄ WSCHODNIO-GALICYJSKĄ.

:: WYCHODZI PIERWSZEGO I PIĘTNASTEGO KAŻDEGO MIESIĄCA ::

REDAGUJE KOMITET.

REDAKTOR NACZELNY: DR. SZCZEPAN MIKOŁAJSKI.

ADRES W SPRAWACH REDAKCYJNYCH I ADMINISTRACYJNYCH:

DR. SZCZEPAN MIKOŁAJSKI
LWÓW, UL. ŚNIADECKICH 6.

:: :: TELEFON NR. 48/VI. :: ::

PRENUMERATA ROCZNA WYNOŚI 6 KORON :: W ROSYI 3 RUBLE ::
W NIEMCZECH 6 MAREK :: WE FRANCYI 6 FRANKÓW.

WSZELKIE PRZESYŁKI PIENIĘŻNE ADRESOWAĆ NALEŻY:

DR. JAKÓB MOSZKOWICZ, LWÓW, UL. AKADEMICKA 28.

KONTO CZEKOWE POCZT. KASY OSZCZĘD. NR. 39.786.

W JEDNOŚCI SIŁA!

TREŚĆ: Ankieta w sprawie świadectw i orzeczeń lekarzy szpitalnych dla celów pozaszpitalnych. — Dr. Szczepan Mikołajski. Do Lekarzy Kas chorych. — Dr. Walery Momidłowski. O śmiertelności dzieci i sposobach jej zmniejszenia. (Dokończenie). — Dr. Szczepan Mikołajski. Odczyty dra Ochrowicza o medyumizmie. — Stan szpitali powszechnych w Galicyi. (Ciąg dalszy). — Sprawozdanie z czynności Izby lekarskiej wschodnio-galicyjskiej. — Ostrzeżenie. — Kronika.

Ankieta w sprawie świadectw i orzeczeń lekarzy szpitalnych dla celów pozaszpitalnych.

Do dyrekcji szpitali często zgłaszają się władze i strony z żądaniem wydania świadectwa lub orzeczenia, odnoszącego się do chorych szpitalnych albo do osób, zmarłych w szpitalu. Sądy zapytują nieraz o przebieg choroby i jej następstwa pod względem upośledzenia zdolności do pracy i nadwężenia zdrowia, zwłaszcza w wypadkach uszkodzeń cielesnych lub wogóle w razach wykroczeń przeciw bezpieczeństwu zdrowia i życia. W innych wypadkach chodzi o stwierdzenie stanu poczytalności chorego lub zdolności do rozporządzania mieniem a ocena lekarska wymaga wtedy osobnych, nieraz żmudnych badań i często wyczerpującego opracowania. Kasy ubezpieczeń od wypadku żądają doniesień o rodzaju uszkodzenia i to parokrotnych w ciągu leczenia tej samej osoby. Towarzystwa ubezpieczeń życiowych zapytują o przyczynę śmierci osób zmarłych i o przebieg ich chorób. Nadto i inne instytucje a nawet osoby prywatne z podobnymi występują zapytaniami.

Do Izby lekarskiej wschodnio-galicyjskiej kilkakrotnie udawali się lekarze szpitalni o informacje, jak mają w tych sprawach postępować, gdyż instrukcja służbowa o tego rodzaju ubocznych świadczeniach nic nie wspomina. Ponieważ te badania i świadectwa dla celów pozaszpitalnych nie mają nic wspólnego ze służbą szpitalno-lekarską, mianowicie z leczeniem chorych, niektórzy lekarze mają wątpliwość, czy te świadczenia uboczne nie są w kolizji z interesami szpitalnictwa i czy z tego powodu nie narażają się na ewentualne wytknięcie. Z drugiej strony jeśli przełożona władza nie uzna w tym wypadku kolizji z obowiązkami lekarzy szpitalnych, za te uboczne świadczenia należy się lekarzom szpitalnym stosowne wynagrodzenie, które nie może być niższe, niż wynagrodzenie lekarzy prywatnych za te same czynności i nikt nie ma prawa żądać od lekarza szpitalnego, by

poza godzinami służbowymi wykonywał te uboczne prace bezpłatnie lub za zniżoną taksą.

Jeśli jednak unormuje się za wspomniane czynności przypadające według zwykłej taryfy wynagrodzenie, zachodzi znowu pytanie, w jaki sposób te uboczne zajęcia i dochody mają być rozdzielone między personal lekarski, aby nie było pozorów protęgowania lub pomijania pewnych lekarzy.

Także i ze stanowiska etyki lekarskiej rzecz wymaga wyjaśnienia, w jakich wypadkach i pod jakimi zastrzeżeniami dopuszczalne jest donoszenie lub informowanie o rodzaju i przebiegu choroby, gdyż chorobę osłania tajemnica lekarska, bez względu na to, czy lekarz udziela pomocy w domu prywatnym, czy też w szpitalu. Wyjawienie tej tajemnicy może przynieść szkodę nie tylko choremu, ale nieraz i jego rodzinie.

Aby więc te rozliczne wątpliwości usunąć, Izba lekarska wschodnio-galicyjska zaprasza na dzień 15. kwietnia b. r. ankietę, złożoną z członków Wydziału Izby i przedstawicieli czynników kompetentnych, a więc Wydziału krajowego i dyrekcji szpitali miejscowych i prosi uprzejmie o wysłanie na tę ankietę delegatów.

Także i inne interesowane czynniki, mianowicie lekarze szpitali prowincjonalnych, Towarzystwa ubezpieczeń życiowych, Kasy ubezpieczeń od wypadków zechcą zapewne zabrać głos a w takim razie pożądane jest, aby przed terminem ankiety nadesłały pisemne wywody do podpisanej Izby.

Aby ułatwić roztrząsanie tej sprawy, formułuje Izba lekarska następujący

Kwestyonaryusz.

1. Czy zgadza się z przepisami instrukcji służbowej lekarzy szpitalnych badanie chorych szpitalnych przez lekarzy szpitalnych dla celów pozaszpitalnych, a w szczególności dla użytku sądów, Kas chorych, Kas ubezpieczeń od wypadków, Towarzystw ubezpieczeń życiowych i osób prywatnych.

AUTO-AERO

Kupującego automobil „Fiat“ uczymy bezpłatnie kierowania wozem aż do uzyskania patentu szoferskiego.

Największe w kraju przedsiębiorstwo automobilowe.

GARAGE-BOKSY

Pierwszorzędne warsztaty reparycyjne, urządzone według ostatnich wymogów techniki.

Samorodne spajanie, wulkanizator uniwersalny, parowy, amerykańskie maszyny do obrobki metali, z popędem elektrycznym. — Pierwszorzędne siły fachowe. — Stacja benzyny i smarów dzień i noc otwarta. — Czyszczenie wozów. — Magazyny wszelkich przyborów automobilowych. — Na żądanie wysyłamy specjalistów inżynierów i monterów.

Telefon 160.

AUTO-AERO

Lwów, ulica Chocimska.

Wyłączne zastępstwo światowej sławy automobili

„FIAT“

Właściciel firmy: JAN NOWORYTA.

Adres telegraficzny: Autero, Lwów.

Nowość!

PLANTACOL

Syrup z Plantago lanceolata, jedyny wypróbowany i niezawodny środek przeciw kokluszowi u dzieci, nie zawierający żadnych narkotyków — jak również

Laboratorium chemiczno-farmaceutyczne Apteki pod „Hygieą“ EMILA JEZIEŃSKIEGO dz. B. SCHEINBACH, Lwów, ul. Gródecka 30. — Telefon 1181.

PLANTACOL CODEINATUS

Syrup Sulfogujakolowy z Plantago i kodeiną przeciw kaszlowi, katarom i zapłaceniom płuc u dorosłych poleca PT. Panom Lekarzom do ordynacji

Nowość!

2. Czy za te pozasłużbowe czynności wolno lekarzom szpitalnym pobierać osobne wynagrodzenia i jakiej wysokości.

3. W jaki sposób czynności te i dochody należy między lekarzy szpitalnych rozdzielać.

4. Czy nie byłoby wskazane utworzenie z tych dochodów osobnego funduszu na użytek personelu lekarskiego w każdym szpitalu i jakie cele temu funduszowi zakreśliłby wypadało.

5. Jakie warunki i zastrzeżenia co do tych ubocznych czynności wskazuje interes służby szpitalnej, interes chorych, etyka lekarska i interesy zawodowe lekarzy.

6. Inne uwagi.

We Lwowie, 13. marca 1912.

Z Izby lekarskiej wsch.-gal.

Prezydent
Dr. Festenburg.

Do Lekarzy Kas chorych.

Izba lekarska wschodnio-galicyska otrzymuje często zażalenia lekarzy kas chorych z powodu niesprawiedliwego traktowania ich przez zarządy kas, przeciążania pracą i obowiązkami a nadzwyczaj nieraz lichego wynagradzania.

W wielu zatargach lekarzy z kasami chorych powiodło się Izbie bądź to przez polubowne pośrednictwo, bądź innymi sposobami wpłynąć na polepszenie warunków służbowych lekarzy.

Ale liczne te spory przekonały Wydział Izby lekarskiej, że stosunki lekarzy kasowych u nas wymagają uregulowania i że w tym kierunku należy wdrożyć usiłowania według pewnego planu.

Zanim to nastąpi, Wydział Izby lekarskiej wschodnio-galicyskiej pragnie zebrać jak najdokładniejsze informacje o obecnych warunkach pracy lekarzy w poszczególnych kasach chorych, bo tylko na podstawie takiego faktycznego materiału będzie można zdać sobie sprawę, jakie niedogodności i braki w stosunkach służbowych usunąć trzeba.

Zebrań danyh, odnoszących się do kas chorych w mieście Lwowie, zajmą się z polecenia Izby dr. Bett i dr. Danielski.

Co do kas chorych w innych miejscowościach poruczył Wydział Izby przeprowadzić dochodzenia redakcji „Głosu Lekarzy”.

Wywiązując się z tego zlecenia, proszę wszystkich Kolegów, zajmujących posady w kasach chorych, by do dnia 15. kwietnia b. r. nadesłali na moje ręce wyjaśnienia na pytania, zamieszczone w kwestyionariuszu, niżej podanym.

Leży to przedewszystkiem we własnym interesie lekarzy kasowych, przynależnych do Izby lekarskiej wschodnio-galicyskiej, których starania o poprawę bytu Izba pragnie jak najusilniej popierać. Dla tego sądzę, że każdy z tych lekarzy pospieszy z żądaniami informacyjami.

Ale i dla lekarzy w zachodniej części kraju nie może być obojętną akcja Izby lekarskiej wschodnio-galicyskiej, albowiem to, co we wschodniej części Galicyi da się dla lekarzy kasowych uzyskać, pośrednio musi wpłynąć także na polepszenie stosunków i w Galicyi zachodniej. Samo też opracowanie sprawozdania o położeniu lekarzy kasowych w całej Galicyi może oddać praktyczne usługi wszystkim lekarzom kasowym w naszym kraju. Jest więc pożądanem, aby i koledzy zpoza okręgu Izby lekarskiej wschodnio-galicyskiej odpowiedzi na kwestyionaryusz nadesłali.

Rzecz naturalna, że ankieta niniejsza wtedy tylko spełni należycie zadanie, jeśli wszystkie odpowiedzi będą zupełnie ścisłe, rzeczowe, wolne od jakiejkolwiek tendencji, stwierdzające faktyczne stosunki. Do odpowiedzi proszę dołączyć o ile możliwości wyszczególnione w kwestyionariuszu dokumenty lub ich odpisy.

Dr. Szczepan Mikołajski.

Kwestyionaryusz.

1. Nazwisko lekarza, miejscowość.

2. Wyszczególnienie kasy, w której pełni funkcje lekarza kasowego (kasa powiatowa, korporacyjna, fabryczna, stowarzyszeniowa, bracka, budowlana.)

Pożądane dołączenie statutu Kasy i ostatniego rocznego sprawozdania.

3. Data nominacji na posadę kasową.

Odpis dekretu nominacyjnego.

4. Warunki umowy.

Czy posada jest prowizoryczna, czy stała.

Czy płaca jest ryczałtowa i ile wynosi.

Czy też jest wynagrodzenie za każdą ordynację i jakie.

Czy może jest pozostawiony chorem wolny wybór lekarza z pośród lekarzy kasowych. W jakiej rozciągłości.

Jak unormowano wynagrodzenie za wyjazdy do chorych za miejscowych.

Czy w praktyce kasowej miejscowej przysługują lekarzowi wynagrodzenie za fiakra przy odwiedzaniu chorych w oddalonych częściach miasta.

Czy jest osobne wynagrodzenie za operacje i jakie?

Czy są inne jakieś wynagrodzenia osobne za pewne czynności.

Czy Kolega ma zastrzeżone prawo do rocznego urlopu, jak długiego, czy płatnego.

Czy w razie zachorowania Kolegi otrzymuje Kolega zwykłe pobory i jak długo.

Jak uregulowano sprawę zastępstwa w razie zachorowania, urlopu, lub w razie chwilowej nieobecności.

Czy oprócz czynności leczniczych nie sprawuje Kolega innych jeszcze funkcji lekarskich (świadczenia w razie uszkodzeń ciała, badanie członków kasy, wstępujących do pracy np. badanie wzroku, słuchu, badanie funkcjonaryusza, starających się o urlop lub spensjonowanie, nadzór nad warunkami higienicznymi w fabrykach itd.) Jaka jest suma tych czynności (godzin dziennie, tygodniowo lub miesięcznie) i jakie za nie wynagrodzenie.

Jaki jest termin wypowiedzenia posady dla obu stron.

Jakie są normy dyscyplinarne. Czy w komisji dyscyplinarnej ma zasiadać repozenta t lekarzy.

Jakie są przepisy co do polubownego załatwienia sporów między lekarzem a zarządem. Czy w Sądzie polubownym mogą zasiadać lekarze. Czy Izba lekarska ma zastrzeżoną w tych sprawach ingerencję.

Czy Kolega ma zabezpieczone prawo do emerytury i do zaopatrzenia rodziny z funduszu Kasy.

Jeśli umowa była pisemna, uprasza się dołączyć jej odpis.

Czy była zatwierdzoną przez Izbę lekarską.

Jeśli umowa była ustna lub mianowanie nastąpiło bez bliższego określenia warunków służbowych, należy tę okoliczność zaznaczyć.

5. Ilu Kasa ma członków? Jaki obejmuje okręg. Jaki okręg ma Kolega przydzielony.

Czy ube pieczone są w niej także rodziny członków?

Czy oprócz robotników są członkami także samodzielnymi majstrów, lub osoby, posiadające więcej, niż 200 kor. dochodu miesięcznego?

6. Ilu w ostatnim roku było chorych w okręgu Kolegi lub ilu przeciętnie wypadało na jednego lekarza chorych:

a) niezdolnych do pracy,

b) pracujących.

Ilu było w ostatnim roku ordynacyi w ambulatoryum, ewentualnie ile ordynacyi w ambulatoryum przypadało przeciętnie na jednego lekarza kasowego.

Ilu było w okręgu Kolegi lub ilu wypadało przeciętnie na jednego lekarza kasowego chorych, odwiedzanych w domu:

a) miejscowych,

b) w innych gminach.

Liczba wizyt lekarskich w ciągu roku:

a) w miejscu,

b) w innych gminach.

Czy i ile wykonano operacji i jakie.

Stosunki komunikacyjne w okręgu Kolegi (połączenie kolejowe, gościńce). Ile godzin przeciętnie wymaga wyjazd do choroego kasowego.

Chorobowość członków Kasy. Czy niema pewnych chorób specjalnych, związanych z rodzajem przemysłu lokalnego (np. zatrucia przemysłowe ołowiem, fosforem, choroby dróg oddechowych z powodu pracy w pyłach, choroby skórne górników itd.) i jaki wpływ wywierają na zwiększenie pracy lekarza kasowego.

7. Ile wypadła przeciętnie za jedną ordynację lekarską?

8. Czy w czasie zajmowania posady przez Kolegę podwyższano wynagrodzenie lekarza. Pożądane są bliższe szczegóły w tym względzie.

Czy płaca zwiększała się w miarę przyrostu liczby członków?

9. Jakie są stosunki z zarządem Kasy.

10. Inne uwagi i wnioski.

Dr. Walery Momidłowski.

O śmiertelności dzieci i sposobach jej zmniejszenia.

(Dokończenie).

Szerzenie pouczeń higienicznych o pielęgnowaniu niemowląt drogą odczytów, czy pism ulotnych, mija się z celem dlatego, bo pisma takie nie dotrą do tych warstw, dla których są przeznaczone. Do ludu najłatwiejszy dostęp ma słowo żywe, głoszone przez ludzi wśród niego żyjących, w sprawach zaś takich, jak higiena wieku dziecięcego ważny głos mogłaby mieć kobieta. Dlatego sądziłbym, że niepoślednią rolę przy propagandzie zasad higieny ośesków mogłyby odegrać akuszerki egzaminowane, gdyby były do tego odpowiednio przygotowane. Mamy ich w kraju około 2600 i jeżeli przyjmemy, że połowa z nich mieszka na wsi wśród ludu i z ludu pochodzi, to możnaby się spodziewać, że taki zastęp, odpowiednio wyszkolony, oddałby mógł wielką usługę przy walce ze śmiertelnością ośesków.

Chodzi o to wyszkolenie. Wyobrażam je sobie w ten sposób, że kandydatki na akuszerki w szkołach położnych słuchały musiały, jako przedmiotu obowiązkowego, higieny wieku dziecię-

cego, a praktycznie poznaćby mogły w szpitalu dziecięcym materiały, ilustrujący teorię i zapoznać się przy tem z najważniejszymi i najwięcej rozszerzanymi chorobami wieku dziecięcego i sposobami doraźnej pomocy w nagłych wypadkach zachorowania.

Nie obowiam się wcale, aby kurs taki obciążył zanadto uczenie ze szkodą dla nauki położnictwa, bo każda kobieta, zwłaszcza gdy sama jest matką, z wielką łatwością wchłania w siebie wszelkie wiadomości, dotyczące higieny i ogólnej patologii dziecka. Warunkiem musiałoby być tylko, aby wiadomości te podane były w sposób popularny i nie przeciężony balastem naukowym.

W jaki sposób należałoby zapoznać z potrzebnymi wiadomościami o higienie dziecka te akuszerki, które już obecnie praktykę wykonują, nie chcę przesądzać, ale widzę do tego dwie drogi. Jedna lepsza, ale droższa tj. wysyłać je kolejno z powiatów na kilkotygodniowy kurs do Krakowa lub Lwowa na koszt kraju lub państwa, druga tańsza, lecz mniej dobra tj. poruczyć urządzenie takiego kursu lekarzowi urzędowemu w powiecie. Ten sposób jest mniej dobry dlatego, że lekarz powiatowy nie ma materiału do demonstracji, a sam nie jest specjalistą pedyatrą.

Spotkam się zapewne z zarzutem, że w ten sposób wytworzy się nowy rodzaj partactwa lekarskiego, tem gorszy, że koncesyjonowany, a powtóre, że oddawanie w ręce osoby bądź co bądź mało inteligentnej, choćby tylko udzielania pierwszej pomocy w nagłym wypadku zachorowania dziecka nie jest bezpiecznym.

Zarzut, mojem zdaniem, niesłuszny, bo głównem zadaniem kursu przygotowawczego będzie zaznajomienie akuszerki z higieną dziecka, patologię zaś poznać winna tylko o tyle, aby w danym wypadku mogła rozpoznać stan, który wymaga interwencji lekarza. Działalność jej obracać się więc będzie w tych samych granicach, co przy porodzie.

Wątpliwość zaś, czy można akuszerce powierzyć pierwszą pomoc w nagłym wypadku zachorowania, nie zdaje mi się uzasadnioną dlatego, że przy porodzie przecież powierza się jej życie dwojga istot, bo matki i dziecka. Zresztą w nagłych wypadkach zachorowania dziecka lud wiejski nie zawsze szuka pomocy lekarza, lecz albo czeka z rezygnacją na to, co samo nastąpi, albo zasięga rady ludzi najmniej do tego ukwalifikowanych. Ilekroć to razy zgłaszają się do lekarza rodzice z dzieckiem, od 5 lub 6 dni chorem na dyfteryę, której nikt zawczasu nie rozpoznał — ile razy widzi się dzieci z gwałtownym zapaleniem stawów obwożone po wszystkich znachorach, którzy staw ten masowali i naciągali — a przeciwnie znowu ile razy przywożą w ciężką zimę z daleka dziecko, któremu wystarczało dać w domu kilka łyżeczek oleju rycynowego lub postawić bańki suche.

Opierając się na doskonałej znajomości stosunków wiejskich, mam to silne przekonanie, że lud wiejski, który przeważnie dotychczas niechętnie do akuszerki się odnosi, nabierze do nich zaufania z tą chwilą, gdy będzie widział, że potrafi ona spełnić nie tylko te funkcje, które przed nią zwykła babka wiejska spełniała, ale może także dać mu radę i skuteczną pomoc w wypadku choroby dziecka. Każdy, kto na wsi to potrafi, wyrasta w oczach ludu na osobę cenioną i poważaną, bo potrzebną.

Inaczej się ma rzecz ze zwalczaniem chorób zakaźnych wieku dziecięcego. Tu nie wystarczy propaganda ani dobra rada, tu zastosowanym być musi inny sposób.

Zwykły proceder, stosowany przy tłumieniu epidemii jest następujący: Do starostwa przychodzi doniesienie o pojawieniu się jakiejś choroby, doniesienie przy chorobach zakaźnych wieku dziecięcego zazwyczaj spóźnione, bo od chwili zachorowania pierwszego dziecka do chwili, gdy naczelnik gminy o tem się dowiedział, upływa w najlepszym wypadku kilka dni a drugich kilka, zanim doniesienie do rąk lekarza się dostanie i ten na miejsce przybędzie. Przez ten czas wytwarzają się już w kilku domach ogniska epidemii, co przy epidemiach między dziećmi idzie bardzo szybko. Lekarz wśród najniekorzystniejszych czasem warunków obchodzi te kilka lub kilkanaście zakażonych domów i drugich tyle podejrzanych o zakażenie, bada chorych i spisuje ich skrzętnie, powtarza kilkadziesiąt razy odpowiednie pouczenia i przestrogi i wydaje potrzebne zarządzenia, dowiaduje się w szkole, co się dzieje z dziećmi szkolnymi, bada u proboszcza księgę zmarłych a u ogładcza zwłok karty pośmiertne, sprawdza jeszcze raz dodatkowe doniesienia i pogłoski o nowych wypadkach choroby, o których wójt nie wiedział, zapisuje potrzebne lekarstwo, wyjaśnia wójtowi zarządzone środki policyjno-sanitarne i daje mu je na piśmie, a gdy wreszcie ku wielkiemu zadowoleniu wójty, który z pobożną miną wszystkiego wysłuchał, siada zmęczony i wyczerpany na wózek i odjeżdża, kończy się cała akcja ratunkowa na 7 dni. Wójt zaraz po wyjeździe lekarza zapomina o całej epidemii, bo ma inne sprawy gminne lub robotę w polu, dzieci z zakażonych domów odprawiają harce po pastwisku wspólnie ze wszystkimi dziećmi wsi, sąsiadki i krewni odwiedzają chore dzieci, matki i rodzeństwo chorych dzieci uczęszczają przykładnie do kościoła w niedzielę i biorą udział we wszystkich zebraniach, jakie się nadarzą, wogóle panuje bardzo swobodny nastrój, niezamącony wcale tem, że każdego dnia chorych dzieci przybywa, a tu i ówdzie trzeba urzą-

dzać pogrzeby. Czuwa tylko szkoła, dotychczas jeszcze nie zamknięta, ale czekająca z upragnieniem na tę chwilę — więc oblicza się tam dokładnie, ile dzieci nie przyszło do szkoły, wskutek epidemii, aby temi datami wzruszyć lekarza. Ruch zaczyna się znowu wtedy, gdy nadchodzi termin, w którym lekarz powinien przyjechać po raz wtóry, wtedy dopiero przybija się karty ostrzegawcze na domach, przetrzymuje dzieci z zakażonych domów w mieszkaniach, wiesz się stałe czerpadła przy studniach i oczyszczają powierzchnie izby, w których choroba już wygasła. I tak w kółko idzie ta robota na pokaz, powierzchowna, robiona bez przekonania i bez zapału. Bo lud z chorób zakaźnych obawia się tylko tyfusu — chorobę i śmierć dziecka uważa jako dopust boży, któremu się poddaje z rezygnacją i bez walki. Nie przeczę, że są wyjątki, ale niestety rzadkie.

Jeżeli się więc zważy, że całą egzekutywę policyjno-sanitarną przy epidemiach oddaje się w ręce człowieka, który jej najzupełniej nie rozumie i który jej potrzeby nie uznaje, to nie można się dziwić, że epidemie chorób zakaźnych u dzieci nie wygasają w kraju nigdy i czynią tak wielkie spustoszenia między dziećmi.

Gdyby lekarze powiatowi w ogólności nic innego nie robili, tylko zajmowali się tłumieniem chorób zakaźnych, to w tych warunkach, w jakich obecnie pracują, nie potrafiliby także nic więcej, niż dotychczas, zdziałać.

Zło, jak mi się zdaje, leży w tem, że nie mamy się kim wyręczyć w czasie pomiędzy jednym przyjazdem lekarza do gminy a następnym i że przez 7 dni prawie nikt o epidemię się nie troszczy. Na każdym kroku daje się nam odczuwać brak ludzi jako tako wyszkolonych, którym moglibyśmy powierzyć wykonanie tych zarządzeń, które przy tłumieniu epidemii są konieczne, brak fachowych posługaczy sanitarnych. Do zakresu działania takich posługaczy, eksponowanych na miejscu podczas epidemii, powinno należeć pełnienie służby wywiadowczej, wykonywanie nadzoru nad odosobnieniem chorych, a w razie potrzeby wykonywanie obsługi przy chorych odosobnionych, a nie mających opieki, dopilnowanie zakazu zanieczyszczania potoków i studzien materiałem zakaźnym, wykonywanie nadzoru nad oznaczeniem zakażonych mieszkań, nad odosobnieniem i przenoszeniem zwłok, wykonywanie odkażania mieszkań i zakażonych przedmiotów pod nadzorem i za wskazówką lekarza i wogóle czuwanie nad tem, aby wszelkie zarządzone środki policyjno-sanitarne były wykonane.

Każdy z lekarzy powiatowych, który był czynnym przy tłumieniu groźniejszych epidemii, wie, na jak szalone, zdawałoby się wprost nieprawdopodobne, trudności jesteśmy narażeni, gdy wszyscy odmawiają pomocy, nawet za wysoką zapłatą, z obawy zakażenia, gdy nikt nie chce tknąć się zwłok, które przecież uprzątnąć trzeba, ani pomódz przy desinfekcyi, którą trzeba wykonać. W każdej gminie mają być wprawdzie ludzie umówieni do obsługi, ale gdy przyjdzie ich użyć, okazuje się, że albo ich w gminie niema wcale, albo są to najdzielniejsi pijacy z całej wsi, ale do żadnej poważnej roboty niezdatni. Zresztą ludzi takich ma się umawiać tylko na wypadek cholery lub dżumy, przy zwykłych epidemiach nie mamy nikogo do pomocy i stoimy na placu boju, jak dowódcy bez wojska.

Nie jest mi wiadomem, czy w innych krajach austriackich istnieje instytucja posługaczy epidemicznych; być może, że nie. Bez względu jednak na to, twierdzę, że u nas w kraju wobec niskiej kultury ludu i wyjątkowo niekorzystnego położenia geograficznego jest ona koniecznie potrzebna i jak długo nie zostanie w życie wprowadzona, tak długo wszelkie nasze wysiłki będą daremne, a najlepsze nawet przepisy o tłumieniu chorób zakaźnych pozostaną martwą literą.

Projekt ustawy o epidemiach, który od 5 lat w ciałach ustawodawczych się tuła i zapewne nie prędko jeszcze w życie wejdzie, a od którego my tak wiele się spodziewamy, nic nie wspomina o instytucji rządowej niższej służby sanitarnej, być jednak może, że rozporządzenie wykonawcze ją wprowadzi, inaczej cała ustawa wyglądać będzie, jak ładnie zbudowany tułów bez rąk, bo doniesienia o epidemiach będą wprawdzie na czas wpływać i zarządzenia będą się mogły oprzeć na podstawie prawnej, czego dotychczas niema, ale wykonać ich nie będzie miał kto.

Zanim jednak ta ustawa wejdzie w życie, byłoby bardzo pożądanem robić starania, aby już obecnie, przynajmniej w powiatach najwięcej dotkniętych chorobami zakaźnymi, zwłaszcza wieku dziecięcego, bo te najwięcej spustoszenia czynią, można było przynajmniej na próbę ustanowić stałych, odpowiednio wyszkolonych, przez rząd opłacanych, a w wykonywaniu swego zawodu bezpośrednio od lekarza urzędowego zależnych posługaczy sanitarnych.

Na potrzebę wprowadzenia niższej służby sanitarnej zwróciła uwagę ankietą, zwołana przez Wydział krajowy w r. 1909 dla omówienia projektu nowej ustawy o chorobach zakaźnych, nie położyła jednak na tę sprawę takiego nacisku, jakiego ona wymagała.

W administracji państwowej nie jest obcą kategoria niższej służby pomocniczej w działach fachowych. Przy państwowem budownictwie wodnem zatrudnieni są obok pomocników rysowników i dozorców rzek, którzy są urzędnikami niższej kategorii, także t. zw. dozorczy kępa rządowych, których w jednym powiecie

tarnobrzeskim jest 6, a których zadaniem jest pilnować sadzonek wikliny na zregulowanych brzegach rzeki i od czasu do czasu robić potrzebne poprawki. Ludzie ci mają stałą płacę 40 do 100 kor. miesięcznie z 10% podwyżką co 4 lata oraz zapewnioną emeryturę.

Niech lekarze powiatowi mają taką pomoc, a inaczej będzie wyglądał stan śmiertelności w kraju.

Sprawa zapobiegania zakażeniu się dzieci mlekiem gruźliczem jest bardzo trudną do rozwiązania wobec tego mianowicie, że wymagania higieny są na tym punkcie sprzeczne z interesami materialnymi sfer agrarnych. Żądanie usunięcia złego musiałoby chyba wyjść od samego społeczeństwa i zabrznieć głosem bardzo doniosłym, aby mogło odnieść skutek.

My, ze stanowiska pieczy nad zdrowiem publicznym, żądać musimy: 1) aby obory, z których mleko bywa sprzedawanem, stały pod stałą kontrolą weterynaryjno-sanitarną; 2) aby krowy w tych oborach poddawane były w pewnych okresach czasu szczepieniu próbnemu tuberkuliną; 3) aby chore sztuki były z obór usuwane wprost na rzeź i 4) aby mleko eksportowane było na targi tylko w stanie przegotowanym.

Jeżeli fałszowanie i zanieczyszczenie środków spożywczych jest karane, a sprzedaż trucizn ściśle przepisami ograniczona, to o ileż surowiej przestrzegać należy, aby mleko zatrute gruźlicą nie było przedmiotem wolnego handlu.

Chcę jeszcze w kilku tylko słowach wspomnieć o trudności, na jakie ludność wiejska jest narażoną przy znalezieniu pomocy lekarskiej, co, jak już zaznaczyłem, przyczynia się także do podniesienia śmiertelności dzieci. Sprawa ta jest dosyć skomplikowaną i zależną od podaży i popytu pracy lekarskiej. Nie dość jest stworzyć posady lekarzy okręgowych po wsiach i małych miasteczkach, ale trzeba znaleźć na nie chętnych kompetentów, o co obecnie jest bardzo trudno. Możeby można było przynajmniej w części zaradzić temu w ten sposób, aby posady po wsiach i małych miasteczkach dotować znacznie wyżej, niż dotychczas i to tem wyżej, im mniejszą jest dotycząca miejscowość a potrzeba lekarza w niej większą. Przeszkodą w obsadzaniu tych posad jest także postanowienie ustawy o nieprzekraczalnym 40 roku życia, które wszystkich lekarzy okręgowych obowiązuje, a wiemy, że na posady lekarzy okręgowych na wsiach i małych miasteczkach kompetują najczęściej starsi lekarze.

Zanim obecny brak lekarzy w małych miejscowościach ustanie, co, zdaje mi się, nie tak prędko nastąpi, może by było wskazaniem cofnięcie zakazu ambulatornego leczenia dzieci w prowincjonalnych szpitalach powszechnych. Oddawanie bowiem małych dzieci do szpitala do stałego leczenia jest niesłychanie utrudnione przez to, że matka bardzo rzadko zdecyduje się opuścić resztę dzieci i całe gospodarstwo, aby z chorem dzieckiem w szpitalu pozostać. W każdym razie sędzę, że każde dziecko biednych rodziców, chore na krup lub dyfteryę, które do szpitala ambulatoryjnie w stosownym okresie choroby się zgłasza, powinno bezpłatnie otrzymać wstrzyknięcie surowicy, bo tu przecież chodzi o zapobiegnięcie rozszerzeniu się choroby.

Wstrzymuję się od dalszych wniosków i projektów, których bardzo wiele możnaby było jeszcze naprowadzić, nie pragnę rzeczy, które na razie przynajmniej odłożyć trzeba do lepszych czasów, chcę utrzymać dążenie do poprawienia tego, co złe, w granicach możliwych w naszych stosunkach ekonomicznych i społecznych. Nie hołduję zasadzie, że tylko poprawa dobrobytu szerokich warstw ludności może to złe usunąć, bo z jednej strony uważam to za równoznaczne ze spokojnem założeniem rąk do kieszeni i zaniechaniem wszelkiego działania na długie, długie lata, z drugiej zaś zdaje mi się, że i w tych warunkach, w których żyjemy i pracujemy, te postulaty, które powyżej przedstawiłem, dadzą się przeprowadzić, jeżeli czynniki decydujące zechcą raz wreszcie zadać sobie trudu i obliczyć te kolosalne straty, jakie kraj i państwo ponosi przez tak hojne marnowanie materiału ludzkiego, na jakie żadne dobrze zorganizowane społeczeństwo nie pozwoliłoby sobie.

Odczyty dra Ochorowicza o medyumizmie.

Na zaproszenie Tow. Biblioteki słuchaczy medycyny wygłosił dr. Ochorowicz we Lwowie dwa odczyty o medyumizmie, które następnie powtórzył w Krakowie.

We Lwowie obudziły te prelekcje ogromne zainteresowanie a w przepełnionej sali Tow. muzycznego zauważyć można było także wielu lekarzy, przysłuchujących się z zajęciem wywodom prelegenta.

Poglądy, odbiegające od zapatrywań oficjalnej nauki, przedstawił prelegent w sposób wielce ujmujący. Mówił z głębokim przekonaniem, że zdaje sprawę z faktów i zjawisk nie urojonych,

które zasługują na dalsze badania a przekonanie to widocznie udzielało się i słuchaczom, którzy zwłaszcza pierwszy odczyt przyjęli długo trwającymi oklaskami.

Liczne obrazy świetlne demonstrowały metodę badań dra Ochorowicza, której pod względem ścisłości nic chyba zarzucić się nie da. Zresztą dr. Ochorowicz tylko najtrudniejsze eksperymenty dokonuje w swej ustronnej pracowni w Wiśle, przeważną zaś część spostrzeżeń czynił w gronie wybitnych uczonych polskich i obcych, na których świadectwo powołuje się w odczytach i w prasie. Gdy się to zważy i gdy się słucha tego posiwiąłego już dobrze badacza, musi się uznać, że te nadzwyczaj dziwne, zdumiewające odkrycia, o których opowiada, nawet wobec największego sceptycyzmu nie zasługują na odrzucenie pogardliwe *a limine*, bez kontrolnych badań, bez sprawdzania zjawisk i faktów. A wobec niesłychanej doniosłości ich dla nauki i poglądów na świat i życie spada na naukę obowiązek, od którego już długo wymawiać się nie zdoła, zbadania bez żadnych uprzedzeń tej, jak dr. Ochorowicz powiada, nowej dziedziny wiedzy, zwłaszcza, że takich jak Ochorowicz zwiastunów nowych praw jest już w świecie sporo a w ich szeregu znajdujemy osoby pierwszorzędnej sławy naukowej.

Takie uwagi nasunęły mi się co do faktów, co do zjawisk medyumistycznych. Inna rzecz co do teorii, tłumaczącej te zjawiska. Tu już trudniej podać za wnioskowaniem prelegenta i tezy, które stawia jako pewniki, można przyjąć chyba jako tymczasowe hipotezy, zanim analiza zjawisk nie da więcej zadowalających wyjaśnień. Takie też zapewne było wrażenie wielu słuchaczy, gdyż drugi odczyt, wprowadzający już nietylko w nową dziedzinę zjawisk, ale i w teorię medyumizmu, nie zdobył prelegentowi takiego pokłasku, jak odczyt pierwszy.

W obu odczytach dr. Ochorowicz opowiedział tylko część zjawisk medyumicznych, mianowicie wykladał o zjawiskach, jeszcze najbliższych graniczących ze znanymi objawami ustroju i z prawami nauk przyrodniczych. Były to niejako wstępne wykłady o medyumizmie.

Objęły zjawiska świetlne i mechaniczne. Nie było więc jeszcze mowy o telepatyi, o przeczuciach, o odczuwaniu wrażeń z oddali, o materjalizacji medyumicznych inspiracji.

Ale już i te najprostsze stosunkowo zjawiska świetlne i ruchowe, o których mówił dr. Ochorowicz, są tak nadzwyczajne, że wydają się złudzeniami, baśnią z tysiąca nocy i nie można się dziwić, że w tym wypadku nauka tak długo opierała się i dotąd opiera żądaniu medyumistów, by ich twierdzenia poddać krytycznemu eksperymentalnemu rozbirowi.

A przy tem w badaniu tych zjawisk piętrzą się trudności nadzwyczajne, bo zjawiska medyumiczne, jak nas pouczył dr. Ochorowicz, nie przychodzą na zawołanie, można je dostrzegać tylko u pewnych, wyjątkowych jednostek a nawet i u tych jednostek zależne są i od nastroju medyum i od niezbadanych bliżej okoliczności zewnętrznych tak, że to samo medyum raz może produkować nadzwyczaj sensacyjne objawy, a drugi raz zupełnie zawodzi oczekiwania. Często, według przyznania dr. Ochorowicza, zachodzą mimowolne i bezwiedne oszustwa, częściej jeszcze zapewne osoby, chciwe zysku lub rozgłosu, świadomie oszukują widzów.

Wobec tego chyba w jakiej samotnej pracowni, o jakiej założeniu pod Krakowem marzy p. Geniusz w swych publikacjach, możnaby zdala od wrzawy światowej, od walk i namietności życia z powodzeniem badać systematycznie medyumizm sposobami doświadczalnymi.

Dr. Szczepan Mikołajski.

Stan szpitali powszechnych w Galicyi.

(Ciąg dalszy).

Jasło. Inspekcyja w styczniu 1911. Sprawa budowy nowego szpitala nie postąpiła naprzód tak, jakby opłakany stan obecnego budynku szpitalnego tego wymagał. Wprawdzie sfery interesowane w zupełności potrzebę budowy uznają, lecz stan finansowy miasta na razie na znaczniejszy wydatek nie pozwala. W lecie ubiegłego roku wybraliśmy z architekta Wydziału krajowego najodpowiedniejsze miejsce pod budowę nowego szpitala z 13, przez komitet szpitalny przedstawionych placów, a burmistrz miasta przyrzekł mi obecnie ponownie zająć się energicznie pertraktacyami o kupno tego gruntu.

Terażniejszy budynek szpitalny tylekrotnie już zdyskwalifikowano, że zbyteczną już rzeczą byłoby opisywanie nędzy i ruiny jego, nadmienię chyba, że rok czasu przyczynił się do bardziej ujemnego stanu, tem więcej, że żadnych wkładów od kilku lat nie robiono.

Z końcem zeszłego roku nastąpiła znowu zmiana w kiero-

Wina Dalmatyńskie

z własnych winnic, nagrodzone najwyższymi odznaczeniami na wystawach zagranicznych. Wina stołowe: **Opol, Zlatarica** (czerwone), **Kucz i Vidovo** do herbaty znakomite, **Iroža** kuracyjne dla niedokrewnych, białe kuracyjne: **Žilavka i Bogdanusza**. — Zamówienia z prowincyi już od 5 klg. efektujemy pocztą. Cennikami na żądanie służymy bezpłatnie. — Polecając się łaskawym względem P. T. Lekarzy, kreślimy się z wysokim poważaniem

Vrsalović-Mateljan
Lwów, ul. Fredry 6.

wnictwie szpitala. Dr. Jasiński został przeniesiony na dyrektora szpitala do Nowego Sącza, a w jego miejsce powierzył Wydział krajowy kierownictwo szpitala dotychczasowemu sekundaryuszowi dr. Mieczysławowi Jaworskiemu. Sekundaryusza dotychczas niema.

W dniu inspekcji zastałem 49 chorych, w tem 19 z cierpieniami chirurgicznymi. Leczenie chorych staranne, a chorzy mimo złych warunków garną się chętnie do szpitala. Historye chorób i wszystkie zapiski lekarskie wypełnione są należycie. W r. 1910 leczono 902 chorych przez 16.086 dni, zmarło 54 t. j. 5·9% chorych. Duży ten stan śmiertelności, należy przypisać temu, że okoliczna ludność, w celu uchylenia się od ponoszenia kosztów pogrzebu, wielu umierających przywozi do szpitala. Średni pobyt chorego w szpitalu wynosił 17·8 dni, przeciętnie zaś leczono 44 chorych dziennie. Operacji wykonano w ubiegłym roku 211, w tem wiele z zakresu większej chirurgii (laparotomie). Znakomite wyniki pooperacyjne zjednały byłemu dyrektorowi dr. Jasińskiemu u okolicznej ludności imię znakomitego chirurga. Wizyty lekarskie odbywa obecny kierownik 2 razy dziennie, rano od godz. 9-tej, popołudniu około godziny 6-tej. Pożywienie bardzo smacznie przyrządzone, chorzy zeń zadowoleni, a wielką zasługę w tym względzie ma siostra kuchenna, która z znacznem zamiłowaniem oddaje się swej pracy. Narzędzi chirurgicznych posiada szpital dostateczną ilość; są one wzorowo czysto utrzymane.

Kałusz. Inspekcja w lipcu 1911. W szpitalu kałuskim nie wiele zmieniło się od czasu ostatniej inspekcji, widoczną jest jednak większa staranność w utrzymaniu porządku i czystości.

Wydział krajowy, uznając niedostateczność urządzeń szpitala, wstawił w r. b. do budżetu wydatny kredyt w celu usunięcia dotkliwych braków, a roboty te szczęścią wkrótce rozpoczęte zostaną. W pierwszym rzędzie zostanie pawilon zakaźny doprowadzony do porządku, posadzki zostaną wyłożone linoleum, ściany choć w części zostaną polakierowane, urządzenie wewnętrzne zaś uzupełni się łózkami i stolikami. Do łazienek zakupiono już 3 wanny żelazne emaliowane, zamówiono nową kuchnię żelazną, brudownia zostanie wyłożona płytkami, a w sali operacyjnej wymieni się okno drewniane na żelazne. Inżynier mechanik Wydziału krajowego otrzymał polecenie wypracowania projektu i kosztorysu na centralny kocioł do grzania wody tak do łazienek jakoteż do umywalni w sali operacyjnej. Inwestycje te poprawią w znacznej mierze warunki higieniczne zakładu, chociaż nie usuną jeszcze wszystkich braków i potrzeb szpitala.

W roku przyszłym trzeba koniecznie pomyśleć o budowie mieszkania dla 2 stróżów, którzy dotychczas zamieszkują jedną ubikację w pawilonie zakaźnym, co nie tylko ze względów sanitarnych dłużej cierpiącym być nie powinno, ale uniemożliwia nawet należyte pielęgnowanie chorych, siostra bowiem w razie obecności chorób ostro zakaźnych, w pawilonie nie może być izolowaną. Szpital musi zakupić skromny karawan, gdyż dotychczas wywozi się zmarłych wozem, używanym równocześnie do celów gospodarczych. Trzeba również urządzić należyty popielnik z żelazną pokrywą, gdyż już nawet w r. b. z powodu nieostrożności służby zapaliła się istniejąca drewniana pokrywa i tylko dzięki temu, że ogień w czas sprostężono, zapobiegnięto niebezpieczeństwu pożaru.

Służbę lekarską pełni dyrektor na razie przy pomocy lekarza pomocniczego, gdyż sekundaryusz ustąpił z posady. Wizyty lekarskie odbywają się rano po godz. 9-tej, popołudniowe w miarę potrzeby około godz. 6-tej, na wezwanie sióstr przybywają lekarze do szpitala o każdej porze dnia lub nocy.

Sióstr ze Zgromadzenia św. Józefa jest w szpitalu 6 z tych 3 przy chorych, służby niższej 8 osób, w tem troje przy chorych.

Ruch chirurgiczny w szpitalu słaby, ogranicza się tylko do lżejszych zabiegów chirurgicznych, a główny kontyngent stanowią chorzy z cierpieniami narządów wewnętrznych i 6cz. W dniu inspekcji zastałem 49 chorych, w miesiącach zimowych dochodzi jednak ich liczba do 100. W r. 1910 leczono 1.398 chorych przez 27.363 dni, zmarło 36, czyli 1·8%, średni pobyt chorego w szpitalu wynosił 19·5 dni, przeciętnie liczono 74·9 chorych dziennie, zabiegów operacyjnych wykonano 199.

Pożywienie smacznie przyrządzone, skarg ani co do jakości ani co do ilości nie słyszałem tym razem ze strony chorych. Koszt leków wynosił w r. 1910 4·7 h, środków sanitarnych 4·9 h. na dzień i chorego.

Narzędzia chirurgiczne w dostatecznej ilości, są czysto utrzymane. Łazienki wobec wymiany wanień funkcjonują należycie, kąpieli wydaje się więc ilość dostateczną. Dezynfektor Lümkmanna spełnia dobrze swe zadanie.

Kołomyja. Inspekcja w marcu 1911. Szpital kołomyjski przedstawia się dodatnio, a cały rozkład i urządzenie wewnętrzne odpowiada nowoczesnym wymogom. Czystość w całym zakładzie panuje wzorowa. Nieznaczne usterki, podnoszone już w poprzednich sprawozdaniach, jak zniszczone kłozety i wanny oddziałowe, będą z rok rocznie wstawianych na ten cel do budżetu kredytów stopniowo uzupełniane.

Brak ścieków w miejscach ustępowych na razie musi być cierpianym gdyż posadzka płytkowa jest dotychczas w tak dobrym stanie, że, jak rzeczoznawcy orzekli, nie opłaci się jej niszczyć dla założenia syfonów. W ubiegłym roku wykonano w szpitalu następujące roboty inwestycyjne: Zmontowano dezynfektor w odpowiedniej ubikacji domu przedpogrzebowego, polakierowano wewnątrz wszystkie ściany pawilonu izolacyjnego, jakoteż lampery na korytarzach w budynku głównym, przestawiono 5 pieców kaflowych, pobielono wszystkie ubikacje, a do pralni zakupiono znakomitą wirówkę. W roku bieżącym należy choćby w miarę przyznanego kredytu na konserwację porobić lakierowane lampery na salach chorych, polakierować salę operacyjną i postawić piec kaflowy z paleniskiem od korytarza w separatce, przeznaczonej dla szalowych, w pawilonie izolacyjnym, która z powodu panującego w niej zimna nie może być używaną w miesiącach zimowych.

Za bardzo ważną inwestycję, któraby nieznacznym stosunkowo kosztem mogła szpital kołomyjski postawić w rzędzie wzorowo urządzonych lecznic krajowych, uważam dobudowanie oszklonych werand (leżalni) na południowej stronie obu skrzydeł pawilonu głównego. Tak podgórski klimat, jakoteż zaciszne, zdala od ruchu ulicznego, położenie szpitala nadają się znakomicie do nowoczesnego leczenia chorych gruźliczych. Znaczną ilość tych chorych, których liczba rok rocznie w zastraszający sposób w kraju się wzmacza, poruszyła powołane czynniki do przedsięwzięcia szerszej akcji w walce z tą straszną chorobą. Za granicą powstają liczne sanatoria, mające na celu ratowanie zagrożonych tą chorobą jednostek, a znakomite wyniki lecznicze są zachętą do dalszej a tem skuteczniejszej w tym kierunku pracy. U nas dotychczas niewiele na tem polu działano; z jednej strony ubóstwo społeczeństwa z drugiej ubóstwo kraju, stają na przeszkodzie dobrze zrozumianym potrzebom, a akcja cała ogranicza się tylko do dobrej woli, ofiarności i pracy kilku stowarzyszeń. W myśl uchwały ankiety przeciwgruźliczej, odbytej z inicjatywy Wydziału krajowego, winno i szpitalnictwo krajowe, które dotychczas nie zajmowało się leczeniem gruźlicy, podjąć walkę z tym wrogiem, dziesiątkującym szeregi naszego ludu i klas robotniczych. Niestety nie wszystkie nasze szpitale nadają się do tego celu. Liche, nieraz wprost niehigieniczne budynki i urządzenia, nieodpowiednie położenie, stałe przepełnienie itp. braki i ujemne warunki, a co najważniejsze brak odpowiednich na ten cel kredytów, powodują, że szpitale nasze nie zawsze do leczenia chorych gruźliczych użyte być mogą. Wprawdzie Wydział krajowy z zrozumieniem potrzebę tę uwzględnia przy budowie nowych budynków szpitalnych, ze względu jednak na powolny postęp w tym kierunku należałoby w szpitalach, obecnie już istniejących, o ile one do tego celu się nadają, poczynić takie zmiany i ulepszenia, by i one mogły podjąć skuteczną walkę z gruźlicą. Do nielicznych zresztą, istniejących, już zakładów takich zaliczyć można szpital kołomyjski. Jak to już z góry zaznaczyłem, możnaby ten ze wszech miar higienicznie urządzony zakład niewielkim kosztem odpowiednio do tego celu zaadaptować. Strona finansowa tego przedsięwzięcia nie przedstawia również żadnych trudności, szpital bowiem posiada fundusz rezerwowy około 15.000 kor, który na ten cel w zupełności wystarczyć powinien.

Służbę lekarską w szpitalu pełni dyrektor przy pomocy sekundaryusza i lekarki pomocniczej (Dr. Chaniowa), która prowizorycznie objęła obowiązki II. sekundaryusza. Obecnie zgłasza się lekarz, który w myśl poprzednio rozpisanego konkursu chce zamieszkać w szpitalu. Wizyty poranne odbywają się po godzinie 9-tej, poczem wykonują lekarze operacje i opatrunki, po południu przybywają kolejno co drugi dzień sekundaryusze powozikiem szpitalnym na wizytę wieczorną około godziny 6-tej.

Sióstr Miłosierdzia jest w szpitalu 7, z tych 3 przy chorych (1 oddział męski, 1 oddział żeński, 1 oddział zakaźny). Dyrektor i przełożona proszą o powiększenie etatu o jedną siostrę do sali operacyjnej, gdyż przy tak znacznej liczbie chorych siostry oddziałowe nie mogą skutecznie oddać się pielęgnowaniu powierzonych im chorych, przygotowaniu pomocy przy operacjach i opatrunkach. Prośbę tę uważam za uzasadnioną i ze wszech miar zasługującą na uwzględnienie. Służby niższej zatrudnia szpital 14 osób, z tych 5 przy chorych. Służba ta jest lichą płacą, zwłaszcza obie praczki, pobierające za ledwie po 12 koron miesięcznej płacy, skarżą się na niskie wynagrodzenie i chcą służbę porzucić, należy więc w budżecie przyszłorocznym podnieść pobyry miesięczne praczek o 2 korony.

W dniu inspekcji zastałem 165 chorych, z tych 42 z cierpieniami, wymagającymi zabiegów operacyjnych, reszta równomiernie rozdzielona między inne działy chorobowe. W pawilonie izolacyjnym zastałem obok 5 chorych z dudem brzuszny, 3 chorych na dur plamisty. Chorych tych nie rozdzielono należycie, a pielęgnowaniem ich zajmowała się siostra przełożona, w miejsce siostry, która wyjechała na rekolekcje. Niewłaściwość tę wytknąłem i poleciłem natychmiast odosobnić chorych z dudem plamistym i izolować w pawilonie zakaźnym siostre, pielęgnowającą tamże chorych.

W r. 1910 leczono ogółem 2.280 chorych przez 50.252 dni, zmarło 70 chorych czyli 3%, średni pobyt chorego w szpitalu wynosił 22 dni (syphilis), zaś przeciętnie leczono 137.6 chorych dziennie. Operacji wykonano w ubiegłym roku 318, w tym jamy brzusznej 8, przepuklin 18, wola 6 i t. p. I. sekundaryusz, który jest okulista, wykonał 14 operacji zaćmy. Opieka nad chorymi staranna, a chorzy z leczenia zadowoleni. Pożywienie smaczne. Koszt leków wynosił w r. 1910 8.6 h., potrzeb sanitarnych 3.9 h. na dzień i chorego.

Narzędzi chirurgicznych posiada szpital ilość dostateczną. Są one wzorowo czysto utrzymane.

Kosów. (Inspekcja w sierpniu 1911). Początek bieżącego roku, w którym to ustawa, dotycząca powszechności i publiczności szpitala kosowskiego, uzyskała sankcję monarszą, stanowi dla zakładu po dwuletnim jego istnieniu chwilę przełomową, frekwencya bowiem szukających opieki szpitalnej wzrosła się prawie w dwójnasób, stan chorych dochodził już do 80 dziennie, a dyrektor był już nieraz zmuszony ograniczać przyjmowanie zgłaszających się tylko do najcięższych wypadków chorobowych.

Gdy się weźmie pod uwagę, że 15—20% chorych stanowią chorzy z kiłą (syphilis), wymagający oddzielnego pomieszczenia, okazuje się, że rozmiary szpitala (40 etatowych łóżek) były za szczerupło obliczone i że wkrótce okaże się potrzeba rozszerzenia zakładu.

Szpital przedstawia się na ogół bardzo dodatnio, a czystość z wyjątkiem niektórych ubikacji pomocniczych niewiele pozostawia do życzenia. Co prawda usterki te nie polegają na zaniedbaniu zarządu, to też na usprawiedliwienie jego podnieść należy, że instalacje mechaniczne nie zostały należycie wykonane, a przy częstszym ich używaniu, zwłaszcza klozety i łazienki uległy zepsuciu i wymagają koniecznej rekonstrukcji. Naprawy te należy w pierwszym rzędzie uskutecznić w braku innego kredytu z rubryki, budżetem przyznanej na lakierowanie lamperyi, co może być odłożone do przyszłego roku.

Umywalnia lekarska w sali operacyjnej, od samego początku wadliwie zmontowana, nie funkcjonuje, dotychczas bowiem przedsiębiorca mimo zobowiązania wadliwości tej nie usunął. Należałoby zbadać przyczynę tej zwłok i przy tej sposobności polecić organom technicznym Wydziału krajowego wykonanie planu i kosztorysu na doprowadzenie do rzeczony umywalni ciepłej wody. W kuchni mimo naprawy płyta żelazna wygięła się znacznie, prawdopodobnie z powodu zbyt wielkiej rozpiętości, należałoby więc kuchnię przerobić na dwa paleniska. Zarząd szpitala stawia uzasadnione żądania do budowania do budynku stajennego małej wozowni, szpital bowiem utrzymuje konia i powozik i dotychczas niema nań pomieszczenia. Zakład nie posiada również dotąd karawanu do wywożenia zwłok, co tak ze względów estetycznych, jak i higieny publicznej, dłużej cierpianiem być nie powinno.

W roku bieżącym prócz zwykłej konserwacji, wybudowano krematorium do spalania słomy i opatrunków.

Służbę lekarską pełni w szpitalu sam dyrektor i tylko w razie nagłej potrzeby wzywa do pomocy przy operacjach lekarza powiatowego.

Wizyty lekarskie odbywa dyrektor przed południem około godziny 10-tej, popołudniu tylko o ile zachodzi potrzeba.

Siostrze Zgromadzenia Służebniczek jest w szpitalu 6, z tych jedna na etacie służby, pielęgowaniem chorych zajmują się 2 siostry, służby niższej zatrudnia szpital 8 osób.

W dniu inspekcji zastano 57 chorych, w tem prócz kilowych wielu z cierpieniami, wymagającymi zabiegów chirurgicznych, które dyrektor z powodzeniem wykonuje. Chorzy z leczenia są zadowoleni i chętnie garną się do szpitala. W roku 1910 leczono ogółem 588 chorych przez 15.112 dni, zmarło 18 czyli 3%. Średni pobyt chorego w szpitalu wynosił 25.7 dni (syphilis), przeciętnie leczono 41.4 chorych dziennie. Operacji dokonał dyrektor 82, w tem 5 laparotomii i 2 przepuklin.

Pożywienie dość smacznie przyrządzone, skarg w tym kierunku ze strony chorych nie słyszano. Koszt leków w ubiegłym roku wynosił 6.6 h. Środków sanitarnych 5.1 h. na dzień i chorego.

Dezynfektor Lümke-manna, dobrze umieszczony w jednej ubikacji domu przedpogrzebowego, funkcjonuje należycie.

Krosno. (Inspekcja w maju 1911). W szpitalu krośnieńskim wykonano w roku ubiegłym szereg inwestycji, które w znacznej mierze poprawiły warunki higieniczne zakładu, i gdyby roboty te wykonane zostały bez zarzutu, szpital przedstawiałby się bardzo dodatnio.

Niestety powierzono je jednemu z miejscowych przedsiębiorców, który polecił wykonanie ich ludziom niefachowym, to też zwłaszcza roboty betoniarskie i terazzo na korytarzach łazienkach i wychodkach, wypadły fatalnie. Prócz tego ułożono na salach chorych posadzki deszczułkowe, postawiono nową kuchnię żelazną, w sali operacyjnej dano w miejsce drewnianego okna żelazne, wymieniono dwa sedesy w klozetach, polakierowano salę operacyjną i lampery na korytarzach i salach chorych.

Urządzeń mechanicznych na razie z powodu braku funduszy nie poprawiono, to też jeden piecyk w łazience jest

popisuty, a do sali operacyjnej nie doprowadzono jeszcze ciepłej wody. Braki te w niedługim czasie siłą faktu będą musiały być uzupełnione, gdyż liche urządzenia mechaniczne wkrótce wypowiedzą posłuszeństwo. Również trzeba będzie pomyśleć o przebudowie ubikacji domku gospodarczego, w którym mieszka część sióstr, gdyż zimna ta i ciasna izba na ten cel wcale się nie nadaje.

Na ogół jest w szpitalu czysto i z przyjemnością zaznaczam w r. b. widoczną staranność w utrzymaniu ogrodu szpitalnego, co bardzo podnosi ładne położenie.

Po ustąpieniu dyrektora szpitala Dr. Zawadzkiego, który został przeniesiony na posadę kierownika szpitala do Czortkowa zamianował Wydział krajowy dyrektorem krośnieńskiego szpitala długoletniego sekundaryusza szpitala w Żywcu Dr. Fonferkę. Ponieważ przed dwoma tygodniami sekundaryusz szpitala Dr. Jasiński zrezygnował z posady, pełni obecnie służbę lekarską sam dyrektor. Pilna jego praca w szpitalu, pieczołowita opieka nad chorymi i szczęśliwie wykonane zabiegi chirurgiczne, zjednały mu w krótkim czasie opinię dobrego lekarza i zaufanie ludności, która chętnie do szpitala się garnie. — Zastałem w szpitalu 63 chorych, między nimi licznych po operacjach, które dyrektor wykonał z dobrym wynikiem, w tem kilka cięższych zabiegów chirurgicznych, jak jamy brzusznej, cięcia cesarskie i przepukliny. Wizytę lekarską odbywa dyrektor dwa razy dziennie, rano o godzinie 9-tej, popołudniu o godzinie 6-tej.

Siostrze ze Zgromadzenia Służebniczek Serca Jezusowego jest w szpitalu 5 i 3 siostry II. chórowe, które pełnią obowiązki sług, prócz tego jest w szpitalu zajęty woźnica i portyer. W roku 1910 leczono ogółem 816 chorych przez 12.974 dni. Średni pobyt chorego w szpitalu wynosił 15.8 dni, przeciętnie zaś leczono 35.5 chorych dziennie. Zmarło 34 chorych, t. j. 4.1 prc. Operacji wykonano w ubiegłym roku 208. Pożywienie smaczne lecz niezbyt obfite, na co chorzy się żalą. Na leki wydatkowano w roku 1910 — 5.8 h., na środki sanitarne 3.6 h. na dzień i chorego. Narzędzi chirurgicznych posiada szpital ilość niedostateczną, nie są one czysto utrzymane, co odnośnej siostrze wytknąłem.

Lubaczów. (Inspekcja we wrześniu 1911 r.) W szpitalu lubaczowskim nie zaszły w bieżącym roku żadne zmiany, to też i warunki higieniczne zakładu nie poprawiły się wcale. Z przyznanego na ten cel budżetem kredytu uskuteczniłoby zwykłą konserwację budynku i postawiono jeden piec kaflowy na sali chorych w prawym skrzydle I. piętra. Sprzęty uzupełniono w części przez zakupienie 10 żelaznych szafek dla chorych, kilkunastu krzeseł i części niklowego naczynia stołowego. Mimo to szpital posiada wiele jeszcze braków pod względem urządzenia wewnętrznego i bielizny, to też należy w budżecie przyszłorocznym kredyty na te cele o ile możliwości powiększyć. Większy nadzwyczajny wydatek musiał być zrobiony w r. b. z powodu zawalenia się kuchni, w miejsce której postawiono nową kuchnię kaflową, a całą ubikację wyłożono płytkami. Inwestycja ta była pilna i konieczna, przeto należy zarząd szpitala usprawiedliwić i wydatek ten zatwierdzić, mimo że uczyniono go bez zezwolenia Wydziału krajowego.

Pod względem czystości przedstawia się szpital dodatnio, co zawdzięcza staranności sióstr, pielęgniujących chorych i zarządu szpitala. Służbę lekarską pełnią w szpitalu dyrektor i sekundaryusz. Siostrze ze zgromadzenia św. Józefa jest w szpitalu 6, z tych 3 przy chorych, służby niższej 7, z czego troje zajętych posługą chorych. Służba ta często się zmienia, przeto jest źle wyszkolona, należy więc uwzględnić podwyższenie płac teje.

Wizyty lekarskie odbywają się przedpołudniem około godz. 9-tej, popołudniowe około godz. 6-tej. W dniu inspekcji zastałem 31 chorych, przeważnie z cierpieniami narządów wewnętrznych i ócz. W r. 1911 leczono ogółem 948 chorych przez 18.952 dni, zmarło 29 chorych, czyli 3 prc., przeciętnie przebywało w szpitalu 51.9 chorych dziennie, a średni pobyt chorego w szpitalu wynosił 19.9 dni. Operacji z zakresu małej chirurgii wykonano w r. 1910, 92.

Księgi i zapiski lekarskie prowadzone są należycie. Pożywienie zastałem smacznie przyrządzone i stwierdziłem, że już obecnie w tym dziale administracji nie robi się oszczędności z uszczupleniem porcyi, przepisanych norm żywienia. Koszt leków wynosił w r. 1910, 7.3 h., środków sanitarnych 2.8 h. na dzień i chorego.

Narzędzia chirurgiczne w dostatecznej ilości, są czysto utrzymane. Dezynfektora szpital jeszcze nie posiada, zostanie on jednak prawdopodobnie już w tym roku zakupiony, gdyż Wydział powiatowy w zrozumieniu potrzeby, przyznał z własnych funduszy odpowiednią kwotę; na razie przeprowadza się dezynfekcję aparatem do formalinowej dezynfekcji sal. Kąpieli wydaje się wobec licho urządzonej łazienki w szpitalu lubaczowskim nie wiele.

Podhajce. (Inspekcja w lipcu 1911). Stan szpitala podhajckiego przedstawia się wprost rozpaczliwie, nieodpowiedni ten bowiem budynek, którego wadliwości i braki tylokrotnie

w sprawozdaniach już podnoszono, uległ w r. b. jeszcze większemu zawilgoceniu z powodu wylewu przepływającego obok szpitala potoku, podczas którego cały ogród szpitalny i piwnice zostały zalane wodą i zanieczyszczone namulem. W takich warunkach nie może być naturalnie mowy choćby o najprymitywniejszych wymogach higieny, a zakład zawdzięcza swoje istnienie jedynie zapobiegliwości i staraniom zarządu, który stara się o ile możliwości najdotkliwsze braki usuwać. Wydział krajowy, uznając konieczną potrzebę budowy nowego szpitala, zakupił z wiosną b. r. pięknie położony trzymorgowy obszar ziemi, który nadaje się znakomicie do tego celu, ze względu na południową wystawę i łatwą możliwość kanalizacji. Niestety brak zrozumienia tej potrzeby u czynników miejscowych, obowiązanych do pokrycia połowy kosztów budowy i zły stan finansów Wydziału powiatowego, stają temu zamiarowi na przeszkodzie, a co smutniejsze niema nawet nadziei, by już w roku przyszłym można było przystąpić do urzeczywistnienia tej myśli.

Szpital w Podhajcach z powodu korzystnego geograficznego położenia, braku w dalekim promieniu innego szpitala i licznej a ubogiej ludności, jest stale przepełniony, to też na 85 etatowych łóżkach leczono w roku ubiegłym przeciętnie 108 chorych dziennie, w zimowych miesiącach dochodziła liczba do 140 osób.

Że jednak ludność okoliczna odczuwa fatalne warunki higieniczne zakładu, świadczy chyba ta okoliczność, że mimo przyzwyczajenia i koniecznej potrzeby leczenia się nie chce już korzystać w tej mierze ze szpitala, jak to dawniej czyniła. Dowodzi tego statystyka z ostatnich lat czterech.

W r. 1907 leczono 2.403 chorych przez 46.800 dni

W r. 1908 leczono 2.357 chorych przez 44.453 dni

W r. 1909 leczono 2.234 chorych przez 40.638 dni

W r. 1910 leczono 2.242 chorych przez 39.320 dni

Dodać jeszcze należy, że w powiecie podhajeckim rozszerza się coraz bardziej między ludnością gruźlica płuc i żoły (scrophulosis), które to choroby dostarczają szpitalowi 15 proc. wszystkich chorych. Ponieważ szpital tamtejszy z powodu złych warunków tylko nieznacznie ilość zgłaszających się takich chorych pomieścić może, miałby nowo a odpowiednio zbudowany także zakład wdzięczne zadanie podjęcia walki z gruźlicą.

Służbę lekarską pełnią w szpitalu dyrektor i sekundaryusz; wizytę poranną odbywają wspólnie po godz. 8-mej, popołudniu przybywa codziennie do szpitala sekundaryusz około godz. 6-tej. Sióstr Miłosierdzia jest w szpitalu 6, z tych 3 przy chorych, służby niższej 11, w czym 5 do posług przy chorych. W dniu inspekcji zastałem 82 chorych, przeważnie z cierpieniami narządów wewnętrznych, dział chirurgiczny słabo reprezentowany, a operacyi z zakresu małej chirurgii wykonano w roku ubiegłym 203. Średni pobyt chorego w szpitalu wynosił 17.5 dni, śmiertelność 4.8 proc.

Rozmieszczenie chorych co do płci należyte, natomiast co do rodzajów chorób nie daje się z powodu złego rozkładu ubikacyi należycie przeprowadzić, a już najgorzej pod tym względem przedstawia się tak zwany oddział zakaźny, który swoim urządzeniem uraga wszelkim pojęciom higieny. W roku ubiegłym padły też ofiarą zawodu dwie siostry Miłosierdzia, które zaraziły się także dudem plamistym. Pod względem lekarskim nie zauważono w roku sprawozdawczym żadnego postępu, przeciwnie nawet, widoczne jest pewne zniechęcenie do pracy wśród tak ciężkich warunków i braku jakichkolwiek urządzeń, instrumentów, należycie wyposażonej sali operacyjnej i t. p. Pożywienie zastałem smacznie przyrządzone. Koszt leków w r. 1910 wynosił 7.0 h., środków sanitarnych 4.8 h. na dzień i chorego. Nieliczne narzędzia chirurgiczne są czysto utrzymane. Kąpieli nie stosuje się w szpitalu z powodu braku łazienek, wyjątkowo robi się je na salach chorych. Szpital posiada lichej konstrukcyi dezynfektor parowy. (C. d. n.)

SPRAWOZDANIE

z czynności Izby lekarskiej wschodnio-galicyskiej.

Protokół z I. posiedzenia pełnej nowo-wybranej Izby lekarskiej wschodnio-galic. z 24. lutego 1911.

Obecni: dr. Festenburg, dr. Papée, dr. Mikołajski, dr. Kohlberger, dr. Drzymalik, dr. Strumieński, dr. Żukowski, dr. Piaskiewicz, dr. Zion, dr. Doliński, dr. Markiewicz, dr. Witoszyński i dr. Schellenberg.

Jako komisarz rządowy: c. k. radca dr. Lachowicz.

1) Dr. Festenburg imieniem komisji skrutacyjnej, w skład której wchodził: dr. Papée, dr. Festenburg, dr. Kohlberger, dr. Mikołajski, dr. Stachiewicz, dr. Zgórski, dr. Schellenberg, dr. Czackowski i dr. Skalkowski, zdaje sprawę z odbytych wyborców do Izby lekarskiej wsch.-galic.

Na rzecz Lwowskiego Towarzystwa Ratunkowego
ze sprzedaży **tutek** zdrowotnych

10% Pierwsza Pomoc 10%
z żółtą watą,
pochłaniającą wszelkie szkodniki nikotyny.
Darmo! Próbkę w każdej trafice **Darmo!**
darmo do nabycia!

Wybrani mianowicie zostali:

z grupy I. (miasto Lwów):

- członkami: 1) dr. Edward Gérard Festenburg,
2) dr. Jan Papée,
3) dr. Leopold Schellenberg,
(przy powtórnej głosowaniu)
4) dr. Oswald Zion;
zastępc. członków: 1) dr. Zygmunt Danielski ze Lwowa
2) dr. Bolesław Kielanowski „
3) dr. Samuel Meisels „
4) dr. Teofil Zalewski;

z grupy II. (powiaty: Cieszanów, Jaworów, Mościska, Przemyśl):

- jako członek: dr. Zygmunt Smolarski z Przemyśla,
jako zastępca: dr. Maryan Doliński „

z grupy III. (powiaty: Rawa ruska, Sokal, Gródek jagiell., Kamionka strum., Żółkiew):

- jako członek: dr. Sylwester Drzymalik z Żółkwi
(przy powtórnej głosowaniu)
jako zastępca: dr. Michał Olejnik z Kamionki str.

z grupy IV. (powiaty: Brzeżany, Brody, Złoczów):

- jako członek: dr. Adam Strumieński z Brodów,
jako zastępca: dr. Stanisław Zasacki ze Szczurowic;

z grupy V. (powiaty: Lwów, Rohatyn, Rudki, Żydaczów, Przemyślany, Bóbrka):

- jako członek: dr. Władysław Kohlberger z Kulparkowa
jako zastępca: dr. Tadeusz Gabryszewski z Bóbrki;

z grupy VI. (powiaty: Stanisławów, Dolina, Kałusz, Bohorodczany, Tlumacz):

- jako członek: dr. Aleksander Żukowski ze Stanisławowa,
jako zastępca: dr. Stanisław Krasowski „

z grupy VII. (powiaty: Tarnopol, Skałat, Zbaraż, Trembowla, Zborów):

- jako członek: dr. Włodzimierz Witoszyński z Tarnopola,
(przy powtórnej głosowaniu)
jako zastępca: dr. Włodzimierz Witoszyński z Tarnopola;

z grupy VIII. (powiaty: Turka, Sambor, Drohobycz, Stryj, Skole, Stary Sambor):

- jako członek: dr. Henryk Markiewicz ze Sambora,
jako zastępca: dr. Mieczysław Sołtysik ze Stryja;

z grupy IX. (powiaty: Czortków, Podhajce, Buczac, Husiatyn, Zaleszczyki, Borszczów):

- jako członek: dr. Szczepan Mikołajski ze Lwowa,
jako zastępca: dr. Ryszard Wilson z Kopyczyniec;

z grupy X. (powiaty: Kołomyja, Horodenka, Śniatyn, Kosów, Penczenizyn, Nadwórna):

- jako członek: dr. Władysław Piaskiewicz z Kołomyi,
jako zastępca: dr. Zenobiusz Lewicki „

II. Następnie przystąpiono do wyboru Wydziału Izby lekarskiej wsch.-galic.

1) Prezydentem wybrany został dr. Festenburg 12 głosami na 13 głosujących.

2) Wiceprezydentem dr. Papée 12 głosami na 13 głosujących.

3) Członkami Wydziału zostali wybrani: dr. Władysław Kohlberger, dr. Szczepan Mikołajski, dr. Leopold Schellenberg i dr. Oswald Zion; zaś zastępcami członków: dr. Piaskiewicz Władysław, dr. Adam Strumieński i dr. Aleksander Żukowski.

4) Na delegata do c. k. krajowej Rady zdrowia, gdy przy pierwszym głosowaniu nikt nie otrzymał absolutnej większości głosów, został przy drugim głosowaniu wybrany dr. Władysław Piaskiewicz a zastępcą delegata dr. Sylwester Drzymalik.

III. Uchwalono opłatę do Izby lekarskiej na rok 1912 tak, jak w poprzednich latach, na 12 koron rocznie.

Po wyczerpaniu porządku dziennego posiedzenie zamknięto i protokół podpisano.

Dr. Festenburg mp., dr. Papée mp., dr. Mikołajski mp., dr. Kohlberger mp., dr. Drzymalik mp., dr. Strumiński mp., dr. Żukowski mp., dr. Piaskiewicz mp., dr. Zion mp., dr. Doliński mp., dr. Markiewicz mp., dr. Witoszyński mp., dr. Schellenberg mp.

I. Protokół z posiedzenia Wydziału Izby lekarskiej z dnia 4-go marca 1912.

Obecni: dr. Festenburg, dr. Papée, dr. Kohlenberg, dr. Mikołajski, dr. Schellenberg, dr. Zion.

1) Pismo dra Wychowskiego, w którym donosi o paractwie inspektora kolei Berezany'ego, który za leczenie hemeopatyczne chorej, dotkniętej rakiem, pobrał kwotę 280 K.

Uchwalono odesłać akt ten c. k. Sądowi karnemu.

2) Pismo Związku lekarzy galic. w Krakowie, dotyczące anonu w formie telegramu o jakimś specyaliście, który przyjeżdża do Lwowa celem leczenia krzywizny kręgosłupa.

Uchwalono pismo to odesłać do Namiestnictwa.

3) Pismo dra Schora w Tłumaczu, w którym oskarża tamt. aptekarza, że nie chciał pacjentce wydać zaordynowany przez niego syrop „Famel“ tylko polecił inny preparat i poradził pacjentce, aby się udała do drugiego lekarza.

Uchwalono, aby prezydent pomówił w tej sprawie z przewodniczącym Gremium aptekarzy i ewentualnie odesłać akt ten do wiadomości c. k. Namiestnictwa.

4) Pismo Wydziału wykonawczego austr. Izb lekarskich w Wiedniu, podpisane przez prof. dra Fingera, aby w sprawie co do wysokości honorarium za badanie i wystawianie świadectwa z powodu wypadku przygodnego lub ubezpieczenia życiowego wstrzymać się z wszelkimi uchwałami, aż po odbytej konferencji Wydziału wykonawczego z delegatami Towarzystwa ubezpieczeń.

W ogólności zgodzono się na tę propozycję, ale w tej sprawie wyłoniła się dość obszerna dyskusja i uchwalono zaprosić dra Bernadzikowskiego i dra Starzewskiego celem ustalenia, czy za wystawianie świadectw z zakładów szpitalnych na żądanie Towarzystw ubezpieczeń wolno żądać honorarium.

5) Izba śląska donosi, że się na nowo ukonstytuowała.

Uchwalono wysłać pismo gratulacyjne.

6) Kol. dr. Papée poru za sprawę podatków i stawia wniosek, aby nie jak dotychczas tylko prezydent i wiceprezydent oraz znawcy z poza Izby, lecz cały Wydział Izby był powoływany na rzeczoznawców.

Uchwalono, aby prezydent wraz z dr. Papée udali się do przewodniczącego komisji szacunkowej celem przedstawienia naszym żądań.

7) Dr. Papée stawia wniosek, aby Izba zajęła się poprawą stosunków ogólno-służbowych lekarzy kasowców. Dr. Festenburg i dr. Schellenberg są przychylni temu wnioskowi i zgodzono się na wniosek dra Mikołajskiego, aby w pierwszym rzędzie zaprosić kolegów: dra Betta, dra Danielskiego i dra Zalewskiego celem odbycia z nimi wstępnej konferencji i dopiero potem po wysłuchaniu tychże zaprosić i innych lekarzy kas chorych.

8) Na wniosek dra Ziona uchwalono, aby posiedzenia Wydziału Izby odbywały się zawsze tylko w środę.

9) Kazimierz Zygmuntowicz o koncesję na aptekę w Dobromilu. Uchwalono oświadczyć się odmownie.

10) Mag. farm. Jarkisiewicz o nową aptekę w Kałuszu.

Uchwalono oświadczyć się odmownie.

11) Mag. farm. Traunfellner o aptekę w Dunajowie.

Uchwalono oświadczyć się przychylnie.

12) Urzędnikowi Izby udzielono zaliczkę 200 koron, spłacalną w ratach miesięcznych, a na wniosek dra Papée uchwalono podwyższyć pensję od 1. marca o 10 koron miesięcznie.

Na tem posiedzenie zamknięto i protokół podpisano.

Dr. Zion,
przewodzący pióro.

Dr. Festenburg
prezydent

Ostrzeżenie.

Powiatowa Kasa chorych w Gródku Jagiell. wymówiła bez powodu posadę lekarzowi Ignacemu Schöpsowi w Janowie, który funkcyę lekarza kasowego w tej miejscowości od 23 lat nieprzerwanie pełnił.

Przestrzega się Szanownych Kolegów, aby od kompetowania o posadę lekarza pow. Kasy chorych w Janowie wstrzymali się aż do ostatecznego załatwienia sporu lekarza dotychczasowego z tą Kasą.

We Lwowie, 26 marca 1912.

Z Wydziału Izby lekarskiej wsch. galic.
Dr. Festenburg.

MATTONI'EGO SÓL BOROWINOWA

Prawdziwa jedynie,
gdy zaopatrzona
marką ochronną:
sowa z okularami.

dobywana z silnie leczniczo działającej borowiny w Soos obok Francensbadu. Naturalny przetwór, zastępujący borowinę w kąpielach, branych w domu. Stosuje się według przepisu lekarza. Prosimy żądać zawsze:

Mattoni'ego sól borowinowa.

KRONIKA.

Wesołych Świąt! życzymy przyjaciółom i czytelnikom naszego pisma.

Wykłady o chorobach wenerycznych dla młodzieży akademickiej zorganizowano we Lwowie. Etyologię wykładu prof. dr. Kučera, symptomatologię i profilaktykę prof. dr. Łukasiewicz, o kwestyi płciowej ze stanowiska społeczno-wychowawczego doc. dr. Piasecki.

Tow. walki z gruźlicą urządziło we Lwowie szereg odczytów popularnych o gruźlicy z okazami zmian chorobowych w narządach i pouczeniami o sposobach walki z gruźlicą.

Napad obłąkanego na lekarza. Słynny Serafin Illicki wykonał w szpitalu dla obłąkanych w Kulparkowie zamach rewolwerowy na dra Mikulskiego. Trzy strzały ugodziły dra Mikulskiego w grzbiet, nie zadały mu jednak poważniejszych ran, gdyż rewolwer był lichy. Wiadomość o tym wypadku podają dzienniki bez komentarzy. A jednak fakt ten wskazuje, na jakie niebezpieczeństwa narażeni są lekarze w zakładzie dla obłąkanych. A im więcej praca jest niebezpieczną, tem lepiej powinna być wynagradzana. Płace zaś lekarzy kulparkowskich są niskie i brakłoby kandydatów na te posady, gdyby nie wypełniano luk lekarzami, pochodzącymi z Królestwa, którzy z konieczności życiowej przyjmują i najgorzej płatne miejsca. Jest to wyzysk nie-szczęść politycznych, które kolegów z Królestwa do Galicji zapędziły.

W kilka dni po napadzie Illickiego zdarzył się drugi napad obłąkanego w Kulparkowie na dra Woszczyńskiego, który odniósł cięcia nożem w kark.

Udział lekarzy w pojedynkach. Broszurę pod tym tytułem wydała „Polska Liga ku ochronie czci“ we Lwowie. Mieści ona odczyt dra S. Mikołajskiego, wygłoszony na Walnem Zgromadzeniu Ligi w dniu 26 kwietnia 1911 i ankietę międzynarodową, w roku ubiegłym drukowaną w naszym piśmie.

Koledzy, którzy brali udział w ankiecie a życzą sobie otrzymać tę broszurę, zechcą zwrócić się do naszej redakcyi.

(JOLLES)

Panom Lekarzom piśmiennictwo i próbki
bezpłatnie. — Otrzymać
można we wszystkich aptekach.

Środek odżywczy i wzmacniający, zawierający żelazo i fosfor (Acidoalbumina).

ŻELAZO! FOSFOR: zwiększa znacznie ilość hemoglobiny i czerwonych ciałek krwi, pobudza łaknienie, podnosi ciężar ciała i wzmacnia nerwy.

Proszek fersanowy.

Kołaczyki czekoladowo-jodowo fersanowe dla dzieci

(w kartonach oryginalnych po 50 sztuk).

D. S. 2 razy dziennie po 2 — 4 kołaczyki.

Nowość!

Kołaczyki fersanowe.

Kołaczyki jodowo-fersanowe dla dorosłych.

(w kartonach oryginalnych po 50 i 100 sztuk).

D. S. 2 razy dzien. po 3 — 6 kołacz. stosownie do wskazania.

Pastyłki-bromowe-fersanowe
Fersan-Werk, Wien IX.

Tajemnicą jest dla wszystkich,

jak tanio nabyć można gotowe i na miarę ubiory męskie i studenckie, bo już począwszy od koron 14 — tylko u firmy

Izaka H. Laufera
we Lwowie — przy ul. Ruskiej 20
(gmach Dniestru).
Na raty wedle ugody.

Z kraj. Związku zdrojowisk. Liczba Sekcji Związku zwiększy się w najbliższym czasie o dwie nowe, a mianowicie o Sekcję przemysłową, której organizacyjne posiedzenie odbędzie się 2 kwietnia z udziałem najwybitniejszych reprezentantów przemysłu i gospodarstwa krajowego, jakoteż Sekcję turystyczno-krajoznawczą, której organizację rozpoczęto na powołaniem ku temu licznem zebraniu przedstawicieli towarzystw i klubów turystycznych i sportowych lwowskich, jakoteż instytucji i wybitniejszych osobistości, interesujących się rozwojem ruchu krajowego w tej dziedzinie.

Zmiana siedziby Krajowego Związku zdrojowisk i uzdrowisk. Z powodu nieprzewidzianego przeznaczenia do demolacji domu przy ul. Czarnieckiego l. 6, gdzie dotychczas mieścił się krajowy Związek zdrojowisk i uzdrowisk, nastąpiło przeniesienie jego siedziby do domu l. 9 przy ul. Romanowicza (przedłużenie ulicy Akademickiej). W nowym tym domu zajęły lokale parterowe: Składnica krajowych wód mineralnych i Galic. Zakład Kredytowy zdrojowisk, zaś na l. piętrze pomieściły się biura: Zarządu krajowego Związku zdrojowisk i uzdrowisk, dyrekcji Zakładu Kredytowego i redakcji i administracji tygodnika „Nasze zdroje”.

Krakowskie Tow. ratunkowe wydało sprawozdanie za r. 1911, w którym między innymi z zadowoleniem stwierdza, że w tym roku po raz pierwszy wprowadziło stałą służbę lekarzy dyplomowanych. Nowość tę należy powitać z uznaniem, a jakkolwiek płace lekarzy (na r. 1912 preliniuje się 13.000 kor.) znacznie podwyższą rozchody, wydatna pomoc lekarska z pewnością pozyska Towarzystwu licznych nowych członków i pokrycie budżetowe się znajdzie.

Epidemia ospy wybuchła w Prądniku Czerwonym pod Krakowem. Zawlekli ją tu prawdopodobnie włościanie z Królestwa, przybywający na targi do Krakowa i zwykle wypoczywający w Prądniku. Magistrat krakowski wraz ze starostwem zarządził środki zapobiegawcze.

Wielmożnym Panom Lekarzom dentystom polecamy najnowsze **kompletne urządzenia dentystyczne** pod najkorzystniejszymi warunkami.

Dom dentystyczno-towarowy

Specjalność: **BRUNO SASS I SKA**
artykuły **S. S. Whitego** Pl. Halicki 14.
Nr. telefonu 1794.

Ustawę o zwalczaniu chorób przenośnych wniósł rząd ponownie do Izby panów, wprowadzwszy niektóre nieznaczne zmiany w poprzednim projekcie. Z tego powodu zamieścił prof. Ciechanowski w „Czasie” artykuł, w którym zwraca uwagę posłów polskich na braki projektu, wykazane przez ankietę krajową.

Ofiarność miasta Lwowa. Rada miejska we Lwowie uchwaliła 5.000 kor. subwencji dla I. kongresu higienistów polskich, który się ma odbyć w roku przyszłym w tem mieście.

LW. 41.115/912.

Ogłoszenie konkursu.

Wydział krajowy Królestwa Galicji i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozpisuje niniejszem konkurs na posadę drugiego sekundaryusza w szpitalu powszechnym w Białej.

Kandydaci powinni najpóźniej do 20 kwietnia 1912 wnieść podania do Wydziału krajowego z dołączeniem:

- 1) metryki urodzenia dla udowodnienia nieprzekroczenia 40-go roku życia,
- 2) dowodu obywatelstwa austriackiego,
- 3) dyplomu doktora wszech nauk lekarskich, uzyskanego na jednej z wszechnic monarchii austriackiej, upoważniającego do wykonywania praktyki lekarskiej.

Do posady tej jest przywiązane:

- a) Płaca o rocznych 1200 kor. (jeden tysiąc dwieście koron);
- b) Pomieszkawanie kawalerskie w budynku szpitalnym wraz z wiktem w naturze, unormowanym dla lekarzy w szpitalach krajowych oraz opałem i oświetleniem.

Obowiązek mieszkawania w szpitalu jest bezwarunkowym a wartość wiktury nie może być zamienioną na spłatę w gotówce.

Z Wydziału krajowego Królestwa Galicji i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie, dnia 23 marca 1912.

1—1

Senczowski.

Od 22 lat istniejące

złotym medalem Wystawy przyrodniczo-lekarskiej i higienicznej X. Zjazdu lekarzy i przyrodników polskich we Lwowie w roku 1907 odznaczone.

Pierwsze w Galicji, przez Wysokie c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych w myśl §. 31. ustawy o „artykułach żywności” z dnia 16. stycznia 1896, Dz. pp. Nr. 89 ex. 1897

urzędownie upoważnione

CHEMICZNO - MIKROSKOPOWO - ANALITYCZNE - LABORATORYUM

do badania pokarmów, artykułów spożywczych, leczniczych, handlowych, technicznych, gospodarczych, higienicznych, analiz sądowych, moczu, płwocin i t. p.

Radcy Cesarskiego

WALEREGO WŁODZIMIRSKIEGO

ZAPRZYSIĘŻONEGO CHEMIKA C. K. SĄDU KRAJ. KARNEGO,

zaprzysiężonego rzeczoznawcy i oceniciela c. k. Sądu krajowego cywilnego, egzaminowanego na wszechnicy we Wiedniu znawcy artykułów spożywczych, członka stałej Komisji zdrowotnej miasta Lwowa, członka i referenta Komisji Jurorów Wystawy krajowej w r. 1894 we Lwowie i Wystawy przyrodniczo-lekarskiej w roku 1907 we Lwowie, (byłego właściciela apteki)

we Lwowie, przy ul. Jagiellońskiej l. 18.

Od 500 lat leczą

światowej sławy radio - siarkowe
gorące źródła i kąpiele błotne w

TRENCSEN-TEPLICZ

Górne Węgry. — Główna linia kolejowa
Berlin — Oderberg — Wiedeń,

podagrę, reumatyzm etc. Nowe budynki z kwintnem urządzeniem. Nowy Grand Hotel. Nowe łazienki. Romantyczne położenie górskie. Otwarte cały rok. Wspaniała wiosenna kuracja. Pensjonaty nie drogie. Dla dom. kuracyi wysyłka szlamu. Prospekty: Dyrekcyja kąp.

KARLSBAD — „Drei Lilien“

dom pierwszorzędny polski naprzeciwko
„Mühlbrunnu“, urządzony z największym
komfortem. ∴ Cały rok otwarty.

LABORATORYUM

chemiczno lekarskie i higieniczno-bakteryologiczne

pod kier. PROF. DR. K. PANKA

LWÓW, UL. SENATORSKA L. 5. — TEL. 494.

przy współpracownictwie sił fachowych we wszystkich działach — wykonuje: **Badania chemiczne i mikroskopowe:** moczu, płwocin, treści żołądkowej, kału, krwi, mleka i t. p. — **Szczegółowe badania przemiany materii.** — **Badania bakteriologiczne:** wydzielin, wysięków, krwi, nalołów itp. — **Badania serodyagnostyczne:** próba Wassermanna, Vidala. — **Badania histologiczne** tkanek chorobowo zmienionych. — **Badania higieniczne:** Rozbiory wody do picia, wód mineralnych, środków spożywczych, wód ściekowych i t. p.

Na żądanie dostarcza się rurek i naczyń jałowych do pobrania i przesyłki prób. — — —

SORISIN

Syr. Ka^l. Sulfo-Guajacol.

Zezwolony w myśl reskryptu c. k. ministerstwa z 25-go grudnia 1904 r.
Prawnie zastrzeżony.

Wskazania:

Na podstawie licznych doświadczeń profesorów, lekarzy praktyków, klinik, szpitali wskazany przy **nieżytach narządu oddechowego**, jako to: **ostrem i przewłocznym nieżycie oskrzeli, tchawicy, gardła, kłuszu, nieżycie szczytów płuc, zółkach**, jakoteż w okresie **zdrówienia po influency i innych ostrych chorobach zakaźnych.**

Sorisin wzmacnia apetyt, podnosi wagę ciała, usuwa kaszel i wydzielinę, jak również i poty nocne.

Dawka: 3—4 łyżek dziecięcych dziennie dla dorosłych, dla dzieci połowę. Przetwórz ten wydaje się tylko na przepis lekarski.

Cena flaszki 2 kor.

Próbki na życzenie bezpłatnie.

Wyrób i główny skład:

HERBABNY-SCHOLZ, Apotheker, Wien, I., Graben 2900.

Sorisin można otrzymać we wszystkich aptekach.

KEFIR

dostawia
do mieszkań

MLECZARNIA PRZEWORSKA

we Lwowie

ulica Polna l. 25. — Telefon Nr. 835.

K. ZIELIŃSKI

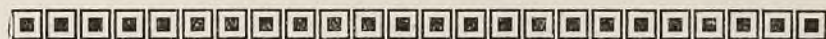
OPTYK I MECHANIK

Kraków, Rynek gł., A-B, l. 39.

poleca Wnym Panom P. T. Okulistom swoją, pierwszą na Galicję, szlifiernię szkieł optycznych,

urządzoną podług systemu metrycznego z popędem motorowym. Jako specjalność szlifuje wszelkie **soczewki kombinowane** z szkła białego, dymnego i niebieskiego. Zarazem poleca swój magazyn obficie zaopatrzonej we wszelkiego rodzaju wyroby optyczne, aparaty elektryczne lekarskie i t. p.

Utrzymuje w znacznym wyborze sztuczne oczy ludzkie.

Przy coraz, zwłaszcza w Niemczech, zwiększającym się ruchu piśmienniczym i naukowo-badawczym w nowym dziale wiedzy, t. j. w **plciownictwie** czyli **seksuologii**,

mam zaszczyt zalecić Szan. PP. Kolegom (zwłaszcza zajmującym się sprawami: plciowej higieny, plc. etyki, plc. wstrzymaństwa, wychowania młodzieży, praw kobiety w życiu codziennym i t. p. sprawami żywotnymi) **moje** odnośne **prace**, oparte na własnych, ścisłych i klinicznie prowadzonych, badaniach w mojej specjalistycznej praktyce.

W dziele „**Szczegółowe odróżnienie czynności plciowych**“ (str. 696) zostały **oryginał** przeze mnie przedstawione następujące sprawy: Stan napadu plciowego popędu, odczuwanie tegoż przez przeciętną osobę — odgrywanie się biegu błogości plciowej (*voluptas sexualis*) w 3 okresach wzgl. stopniach — różne usposobienia plciowe (*naturae sexuales*) — upodobania plciowe u kobiet — logika różnych plciowych czynności i sposobów — zasadniczy 5-raki podział codziennych ludzkich sposobów plciowych — itp., itp. — Własne plciowe wyrazownictwo polskie — w wyrazownictwie łacińskim dużo własnych wyrazów dla nowych pojęć i określeń.

Cały cykl, złożony z 3 osnow (tematów), do nabycia **u mnie** po cenie 6 K. 80 hal. za poprzednim przesłaniem należytości.

D-r Stanisław Kurkiewicz,

lekarz chorób wewnętrznych i przypadłości życia plciowego,

w Krakowie, ul. Jabłonowskich 14.

Sanatorium

chorób wewnętrznych w ZAKŁADZIE WODOLECZNICZYM

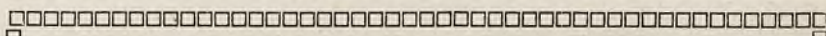
„**Kisielka**“ Lwów, Kąpielna 8.

przyjmuje przez cały rok chorych, z wyjątkiem

chorób umysłowych i zakaźnych.

Telefon 932.

Telefon 932.

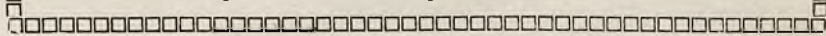

Magazyn i pracownia wyrobów złotych i srebrnych

Adam Batko

Lwów, Kopernika l. 12.

Przyjmuje wszelkie zamówienia i naprawy po cenach najtańszych.

Zakład i pracownia obuwia ortopedycznego

B. SALESA

absolwent c. k. muzeum technologicznego we Wiedniu.

Lwów, Jagiellońska l. 16.

odznaczony na międzynarodowej wystawie w Paryżu złotym medalem „Grand Prix“.

Specjalista obuwia ortopedycznego. Wyrób obuwia z wkładkami pneumatycznymi przy stopie płaskiej. — Zlecenia z prowincji odwrotnie. — Na miarę zużyty bucik.

LYSOFORM

**powszechnie używany
środek desinfekcyjny,**

nieszkodliwy, bezwonny, pewnie działający, nie drażniący i tani.

Flaszki oryginalne po	100 gramów	250 gramów	500 gramów	1000 gramów
Wszędzie po cenie:	K. — 80	K. 1-60	K. 2-80	K. 4-60

SANATORYUM

DLA CHORYCH PSYCHONERWOWYCH

LWÓW, „NAD ŻELAZNĄ WODĄ“.

Przyjmuje się chorych, dotkniętych wszelkimi postaciami chorób umysłowych, tudzież psychonerwicami padaczkowymi, hysterycznymi i choreatycznymi, jak również alkoholistów i morfinistów. — Zbudowane i urządzone na wzór sanatoriów zagranicznych, daje sposobność stosowania wszelkich najnowszych środków i sposobów leczniczych, a szczególnie kąpiei przydługich (Dauerbäder). — Postępowanie z chorymi z powodu ograniczonej liczby ściśle indywidualizujące. — Opieka domowa. Obfitość rozrywek. — Staranie o odpowiednie zajęcie dla chorych — Możliwie największa swoboda. Cena 10 K za dobę i więcej. ••••• Bliższe szczegóły na żądanie.

Dr. Jan Świątkowski, kierujący lekarz.

Dentysta Dr. Jan Brzeski

specjalista w ortodontii,

przeprowadza regulację krzywo stojących lub wystających zębów według najnowszego systemu prof. Angla.

Lwów, Akademicka 3.

Zakład wodo leczniczy i Sanatorium DRA B. KUPCZYKA

spec. chorób nerwowych

Kraków — ulica Szujskiego 1. 11,

Telefon Nr. 1295.

Krajowe Wody Mineralne

i przetwory zdrojowe ze zdrojów:

Burkutu
Iwonicza
Krościenka
Krynicy
Morszyna

Rabki
Rymanowa
Szczawnicy
Wysowej
Żegiestowa

zastępują wszystkie wody obce.

Do nabycia po cenach najtańszych w każdej ilości w Składnicy wód kraj. Związku zdrojowisk i uzdrowisk we Lwowie, ul. Romanowicza 9. parter.

Telefon Nr. 895.

Rozsyłka

z c. k. Zakładu zdro-

wód

jowego w Krynicy.

Główne zastępstwo sprzedaży wód Szczawnicy.

Dr. Józef Kołaczkowski

proceedzi renomowany

Pensjonat wodo leczniczy

:: jedyny ::

w Szczawnicy.

Osobny park własny 25 morg. zdala od kołowej komunikacji, bez kurzu, słoneczny, ze ścieżkami terenowymi. Trzy duże wille o 90 pokojach, postępowo urządzone (meble ceratą kryte). Woda słodka źródłana z wodociągiem, kłozety we wszystkich willach. Wspaniałe ławy i ozdobne krzewy, cienisty lasek świerkowy, platformy, leżalnie, altany, tennis i t. p. Leczenie klimatyczno-zdrojowe, kąpiele hydropatyczne, słoneczne i t. p. Stała opieka lekarska. Kuchnia wykwintna i zdrowa. Prospekt ilustrowany bezpłatnie wysyła się na żądanie.

Stacya kolei w miejscu. — Ze Lwo a 11 godzin jazdy. — Z Krakowa 6 godzin jazdy. — Z Pesztu 9 godzin jazdy.

KRYNICA

c. k. Zakład zdrojowy w Galicyi

położony w Karpatach zachodnich, 600 metrów nad poziom morza.

Pocztą 3 razy dziennie. — Telegraf i telefon międzymiastowy w miejscu.

Stała apteka i droguerya.

Stacya kolejowa na miejscu w Zakładzie. Środki lecznicze: źródło Główny i Stotwinka bardzo silnej szczawy wapienno- i magnez.-żelazistej, kąpiele mineralne, zawierające znaczną obfitość kwasu węglowego wolnego, kąpiele borowinowe o znakomitych własnościach. rządowy Zakład hydropatyczny pod kierunkiem radcy dra Ebersa, klim i wzmocniający podalpejski, leczenie terenowe, wody mineralne krajowe i zagraniczne, kefir, żętyca, mleko sterylizowane itd. — Wskazania lecznicze: niedokrewność, osłabienie nerwowe, blednica, przewlekły niezbyt pęcherza, choroby serca i naczyń krwionośnych, cierpienia kobiece, reumatyzm, choroby wysiękowe, obrzęki wątroby i t. p.

Praktykuje 20 lekarzy. Frekwencja 11.000 osób. Mieszkania urządzone z całkowitym komfortem w cenie od 1 K. 20 h. zwyż, do wynajęcia około 3.000 pokoi, Dom zdrojowy, wypożyczalnia książek, restauracye, pensjonaty, hotele, cukiernie, czytelnia, kościół rzym. kat., cerkiew, stałe nabożeństwa, stała muzyka zdrojowa pod batutą Adama Wronskiego, koncerty, odczyty, bale, stały teatr (ze Lwowa), rozległy park szpilkowy około 100 morgowy, wodociąg źródłanej wody słodkiej z gór okolicznych, przepiękne wycieczki w okolicy. Sezon od 15 maja do 15 października. Taksa kuracyjna 6—20 kor. od osoby. Wyjaśnień udziela i prospekty wysyła odwrotnie na żądanie c. k. Zarząd zdrojowy w Krynicy.

SZCZAWNICA

silne szczawy alkaliczno-słone i alkaliczno-żelaziste, 7 zdrojów, z nich „Wanda“ i „Szymon“ w r. 1910, „Jan“ i „Magdalena“ w r. 1911 na nowo ujęte.

Zakład zdrojowy i stacya klimatyczna podgórska. Mieszkania po każdym gościu dezynfekcyonowane aparatem formalinowym. Zakład inhalacyjny na nowo urządzonej w wiewalnia wód mineralnych oraz solankowych i balsamicznych. Osobne kabiny do wiewania. Kąpiele rzeczne w Dunajcu. Dwa zakłady wodo lecznicze. Mleko od krów szczepionych tuberkuliną. Sezon od 20 maja do 20 września. Ordynuje 9 lekarzy.

Stacya kolejowa Nowy Targ lub Stary Sącz.

Pocztą, telegraf i telefon międzymiastowy.

Wody mineralne na składzie w Składnicy hurtownej Krai. Związku zdroj. i uzdr. oraz we wszystkich detalnych składach wód i aptekach. Zamówienia na wodę w pakach po 25 i 50 flaszek w czasie bezmroźnym przyjmuje Składnica Kraj. Związku zdrojowisk i uzdrowisk, Lwów, Romanowicza 9.

Najobfitsza szczawa słono-alkaliczna, jod i brom zawierająca, bogata w cenne składniki mineralne ze zdrojów Tytus, Celesty i i Klaudy, zastępującej całkowicie wody niemieckie w Kissingen, mianowicie źródło Rakoczy i Pandur. — Leczenie kąpielami mineralnymi, pciem wód, mięsieniem (massage), gimnastyką zwykłą i ortopedyczną. Prócz zakładowego ordynuje kilku lekarzy. Nowo: wzorowo z komfortem urządzone łażienki, wygodne mieszkania.

RYMANÓW-ZDRÓJ

450 m. n. p. m. w pow. Sannockim, opodal stacyi kolejowej RYMANÓW, własność hr. Jana Potockiego.

Trzy sezony: pierwszy od 15 maja do 20 czerwca, drugi od 21 czerwca do 20 sierpnia, trzeci od 21 sierpnia do 30 września. Ceny mieszkań i kąpiei w I. i II. sezonie znacznie niższe dla zamieszkujących wille zakładowe. Nowości zaprowadzone w sezonie r. 1911: Nowa murowana kaplica w stylu gotyckim. Cały zakład i wszystkie wille elektr. oświetlone. Połączenie między Zakładem a m. Rymanowem, stacyą kolejową i okolicznymi miastami skutecznie autobus automobilowy.

RAMOGEN

„nazwa zastrzeżona dla Biederta mieszkanki śmietanowej“, umożliwia dokładne przystosowanie pokarmu do zdolności trawienia, dzięki korzystnemu i podobnemu, jak w pokarmie kobiet stosunkowi białka do tłuszczu i cukru; zapewnia wskutek tego nie tylko dobre rozwijanie się dzieci zdrowych, ale i umożliwia jak najściślejsze indywidualizowanie przy leczeniu osesków i dzieci chorych na żołądek. Wskazany przeto przy braku pokarmu u matki, nieznoszeniu mleka krowiego, słabym trawieniu, braku przyrostu, zaburzeniach wszelakich trawienia, zwłaszcza przy śluzowym niezycie kiszek, bieguncie letniej, również przy zapaleniu żołądka i kiszek, jeśli niema nadmiernej wrażliwości przeciw tłuszczom i kwaśnym stolicom, tłuszcz zawierających.

Literaturę i próbki bezpłatnie dostarcza:
Oesterreichisch-ungarische Milchwerke in Linz a. d. Donau.

Księgarnia Jana Maniszewskiego we Lwowie, Wałowa 7. (dom p. Bałabana)

poleca ostatnie wydawnictwa:
Baczyński J. Dzieje Polski, wyd. ozdobne z ilustr. w 2 wielkich tomach w oprawie, kor. 20.-,
Dziu-dżicu, gimnastyka japońska, kor. 2.-,
Listy miłosne Marianny d'Alcoforado, tłumaczenie i wstęp St. Przybyszewskiego, K 1:50,
Mulford P. Moc ducha. Zasady wzmacniania ducha i ciała, kształcenia siły i woli i osiągnięcia prawdziwego szczęścia, K 3:60,
Mulford P. Sztuka życia, czyli rady przeciwko śmierci, K 2:40,
Zubrzycki T. Ludzie-Olbrzymy, cykl fragmentów z doby napoleońskiej, z przedmową Wł. Belzy, K 2:40.
Księgarnia poleca również swój bogaty skład dzieł w różnych językach. Nowości polskie i zagraniczne otrzymuje zaraz po wyjściu. Na żądanie wysyła do przejrzenia. — Zlecenia z prowincji załatwia odwrotną pocztą.

ZAKŁAD DENTYSTYCZNY

EMILA PORDESA

przeniesiony

na ul. Kopernika I. 11. Tel. 82/Vl.

Michał Płoński Lwów, pl. Kapitulny 3.

(były długoletni współpracownik firmy I. Drexler i Synowie)

poleca najtaniej: Stołową bieliznę, Chusteczki, Ręczniki, Ściereczki, Bieliznę damską, męską i dziecienną, Szyfony, Pończochy, Skarpetki, Bieliznę na pościel, Kołdry, Materace, Poduszki, Sienniki, Koce wełniane i bawełniane, Kapy pikowe i trykotowe, Drelichy na liberyę, Płócenka kolorowe, Nankiny na wyspy, Materye jedwabne, wełniane i bawełniane na pokrycie kołder itp. artykuły. Przyjmuje kołdry i materace do przerabiania. — Cenniki i próbki na żądanie.

Rok założenia 1890.

Konces. przez c. k. Wys. Namiesnictwo
Artystyczny Zakład Rytowniczy
wyrób stampilji kauczukowych i tablic metalowych

ROMANA MINKINA

Lwów, ul. Sykstuska 4. (obok hotelu City).

Wykonuje wszelkie grawury
po najtańszych cenach. Zlecenia z prowincji skutecznia
się odwrotną pocztą.

Karol Domiczek

elektrotechnik - mechanik
Lwów, Sykstuska 23. — Telefon 349.

urządza światło elektryczne i przenoszenie siły, wyciągi, zamki, zegary, dzwonki, wodowskazy elektryczne, telefony, gromochrony, ubezpieczenie domów i kas przed włamaniem własnymi wypróbowanymi sposobami. Dostarcza i poprawia aparaty lekarskie i maszyny do pisania. Skład świeczników. Wzorowa pracownia fabryczna dla robót nowych i napraw w zakresie mechaniki i elektrotechniki wchodzących.

Pijcie i żądajcie wszędzie światowej sławy

PIWA SŁODOWEGO

(Doppel - Malz - Bier) — marki „Schwanenhof“

z Mieszczańskiego Browaru w Litomierzycach (Czechy)

Rok założenia 1720.

Powagi lekarskie zalecają to piwo przeciw niedokrewności, złemu trawieniu, brakowi apetytu, słabemu odżywianiu ciała. Dla swych wybitnych higienicznych własności ten ulubiony napój podawany jest stale w licznych rodzinach arystokratycznych. Baczność na markę „Schwanenhof“.

Jedyny Zastępca dla całej Galicji i Bukowiny oraz skład w beczkach, butelkach i syfonach

Michał Balas, ul. Różmierzowska 41. we Lwowie
Telefon 1523.

Polecane przez Światne Towarzystwo lekarskie krakowskie

z pomiędzy dziś znanych przetworów żelazistych
jest najłatwiej strawnym i nie psującym zęby środkiem

Liquor Mangano Ferri Peptonati

składu 0.60% Fe i 0.10% Mn

wyrobu

Aptekarza D. Matuli
w Podgórzu (Kraków).

Polecany jako środek lekko strawny, pobudzający apetyt, w blednicy, braku krwi, malarii, żółtaczce, w kobiecych i nerwowych słabościach.

Sposób użycia: Dzieciom od lat 12 daje się 2 razy dnia po łyżce od kawy z mlekiem; osoby dorosłe używają 2—3 razy dnia po łyżce stołowej.

Na składzie w każdej większej aptece. — — — — — Cena 2 kor. 40 hal.

Wyrób krajowy. — Dwie flaszki wysyłam franko.

Z polecenia Towarzystwa ginekologicznego lwowskiego
wyrobiam następujące opatrunki (P) położnicze, sterylizowane

GAZE odłuszczonej — — — — —
jodofanową 10%
jodoformową 10%
wioformową 10% **P**

w pudełkach, zawierających 5 metrów gazy. — **WATĘ BRUNSA** „VIS“ w płatkach P, w kartonach po 100 i 250 gr. Na każdym pudełku jest umieszczona moja firma i litera P, toteż proszę tylko takie przyjmować jako wyrób krajowy. — Polecam również **PASTYLKI SUBLIMATOWE** prof. Obalińskiego. Plastry smarowane z marką „Vis“. — **GAZĘ JODOFORMOWĄ** dra Bylickiego w formie opaski i **OPASKI OPARZELINOWE** prof. Trzebieckiego i wszystkie inne używane opatrunki.

M. L. DOBROWOLSKI

Mag. farmacji, właściciel fabryki opatrunków chirurgicznych „Vis“

— W PODGÓRZU. —

Reiniger, Gebbert & Schall

Tcw. z o. p.

Lwów, Wałowa 11

Tel. Nr. 671.

Adres tel.: Aeskułap

pod firmą

Centralny Zakład fabryczny

urządzeń
technicznych, sanitarnych
i naukowych.

Tow. z o. p.

Specjalna Fabryka

Zakładów Elektromedycznych

wyrabia i dostarcza:

Pantostaty: aparaty uniwersalne do galwanizacji, faradyzacji, endoskopii, kaustyki, elektrolizy, kataforezy, masażu wibracyjnego, trepanacji i masażu pompą.

Roentgenologia: aparat REKORD dla ogólnej praktyki, tani, pojedynczy i wydajny.

Ideal bez przerywacza, o najwyższej wydajności, do prześwietlań, zdjęć czasowych, migawkowych i na odległość do 2 metrów. Aparaty do kataforezy, kąpiele świetlne i t. p.

Bogato ilustrowane cenniki bezpłatnie.

Zawiadomienie.

Zawiadamiam P. T. Lekarzy, że Zakład swój zaopatrzyłem w najnowsze maszyny do ostrzenia, polerowania i aparaty do niklowania — tak, że jestem w możności wszystkim wymogom swoich odbiorców zadość uczynić. — Utrzymuję na składzie wielki wybór wszelkich artykułów w zakres nożownictwa wchodzących, wyrobów własnych, angielskich i amerykańskich. — Dziękując za dotychczasowe względy — polecam się nadal łaskawym względem P. T. Odbiorców, nadmieniając, że ceny są przystępne.

Jan Lauruk
Zakład nożowniczy Lwów, Halicka 6.
Z wysokim szacunkiem

JODOCON

Peptonum jodatum.

Preparat jodowy — chemiczne połączenie Jodu z peptonem (peptonum e carne). Połączenie to nie rozszczepia się w przewodzie pokarmowym — ale zostaje jako takie przez organizm wessane. **Rozszczepianie następuje dopiero w tkankach**, wskutek czego nie powoduje zaburzeń w narządzie trawienia. Zastosowanie **wskazane w wypadkach, gdzie organizm dłuższy czas pod działaniem Jodu zostawać powinien.** — Jodocon wprowadzamy w handel w tabletkach, zawierających 0.05 jodu, posiadającego własności lecznicze, 0.2 jodku potasowego.

Rurka z 20 tabletkami 3 kor.

Fabryka chemiczna **LAOKOON** we Lwowie.**ERGOTYNA**

Dra Wewiórskiego.

Płyn wyjąłowany, zawierający w jednym cent. sześć. (1 ccm) składniki działające z 4 grm. secale cornutum. Można używać wewnętrznie lub do wstrzykiwań podskórnych.

Dr. Hermelin (klinika prof. Dr. A. Czyżewicza we Lwowie) pisze: Mogę na podstawie 140 wypadków powiedzieć, że Ergotyna Dra Wewiórskiego: 1) przyspiesza zwijanie się macicy w dość wysokim stopniu, przynajmniej w takim, jak to czynią ergotyna Bombelon i secac., 2) powoduje szybkie wydalenie skrzepów krwi a tem samem zapobiega ich rozpadowi gnilnemu w macicy a przez obkurczenie mięśnia macicy nie dopuszcza do wtargnięcia ciał toksycznych do obiegu krwi, 3) skraca czas trwania krwawych odchodów a powoduje w zamięszenie wczesne wystąpienie białych śluzowych, 4) zapobiega krwotokom atonicznym lub zmniejsza je co najmniej, 5) powoduje szybkie kurczenie się macicy po skrobaniach z powodu niezupełnych poronów, zaśniadów itp.

Literaturę wysyłamy na żądanie.

Flaszeczka 15 ccm z zatyczką gumową K 2 hal. 80.

GOTOWĄ BIELIZNĘ

damską, męską, dla dziewcząt, chłopców i dzieci. — Bieliznę pościelową, całe wyprawy ślubne, wyprawki dla niemowląt starannie wykonane — po cenie najniższej — poleca założona w r. 1883 firma

WIKTOR SEDLACZEK

we Lwowie, pl. Kapitulny 1. 3.

Wyrabia też każdą bieliznę dla P. T. Lekarzy, szpitali i sanatoryjów na zamówienie podług miary lub wzoru, w terminie oznaczonym. Poleca znane ze swej dobroci i trwałości: Kołdry szyte i pościel wyrobu własnego. Sprzedaje również po cenie bardzo niskiej w sztukach i na miary: Czysto lniane płótna. — Bieliznę stołową, ręczniki, ściereki, chustki do nosa. — Schrolla szyfony, perkaliny, dymy, weby i molinosy Sedlaczka są najtańszym i najtrwalszym materiałem na każdą bieliznę. — Pończochy damskie i dla dzieci. Skarpety męskie i dla dzieci. — Cenniki i próbki posyła na żądanie. — Zamówienia z prowincji wykonywa najrzetelniej, za zaliczką.

Specyjalną metodą odwaniania tranu sporządzony jest

Tran Jodowo-Żelazisty Aromatycznyz prawnie zarejestrowaną marką ochronną **JECOFERROL**

Główny skład w aptece pod Złotą Koroną chemika Dra Franzosa w Tarnopolu, ul. Ruska.

Tran ten, zawierający 0.25% jodku żelaza, przewyższa pod względem nadzwyczajnie przyjemnego smaku i zapachu wszelkie zagraniczne wyroby znacznie droższe. Używa się ze znakomitą skutecznością w skrofulozie, anemii i innych podobnych przypadłościach. Do każdej flaszki dodany jest pakiet znakomitych cukierków miętowych.

Cena oryginalnej flaszki pojemności 500 gr. koron 2-50.

Przepisuje się „Jecoferrol“, Dr. Francos lag. orig.

Jecoferrol polecony został przez Towarzystwo przemysłowo-lekarskie w Krakowie, ponadto odznaczony na wystawach higienicznych w Paryżu i Wiedniu 1906 i we Lwowie 1907 wielkim złotym medalem, krzyżem honorowym i srebrnymi medalami postępu.

Do nabycia we Lwowie w aptekach: Hay'a, Łazowskiego, Mikołascha, Dra Piepes-Poratyńskiego, Dra Wewiórskiego. W Krakowie w aptece Wiszniewskiego.

---APTEKA---**i Laboratorium chemiczno-farmaceutyczne****SZYMONA HAYA**

c. i k. dostawcy nadwornego we Lwowie - - -

wyrabia i poleca swoje wyjąłowane płyny do wstrzykiwań podskórnych w zatopionych rurkach (ampoules). — Do każdego pudełka dołączam pilniczek.

„Hay“ Arkosydylkażda rurka zawiera 0,05 gr. Natr. kodyl. w 1 cm.³ wody przekroplonej.

Wskazania: Scrophulos., Diabetes, Anaemia, Malaria, Neurastenia itd.

CENA PUDEŁKA (10 rurek) 2 kor.

Nowość! Arsacetin „Hay“ Nowość!

jest mniej trujący, jak Atoxyl, ma równe własności lecznicze z Atoxylem, daje się **sterylizować bez rozkładu**. Każda rurka zawiera 0,10 gr. Arsacetin w 1 cm.³ wody przekroplonej.

CENA PUDEŁKA (10 rurek) 2 kor. 50 h.

„Hay“ Neo-Arkosydyl

każda rurka zawiera 0,05 gr. Natr. methylarsen. w 1 cm.³ wody przekroplonej. — Wskazania: Bronchitis, Chlorosis, Dermatoses itd.

CENA PUDEŁKA (10 rurek) 2 kor.

Nadto wyrabiam i utrzymuję stale na składzie następujące kombinacje:

Aether depurat. c. Camphor. resubl. 0,10 per 1 cm.³ — Camphora resubl. 0,10 c. Ol. amygd. per 1 cm.³ — Cocain hydrochl. „Merck“ 0,01 Sol. Na Cl. physiol. per 1 cm.³ — Cocain hydrochl. „Merck“ 0,02 Sol. Na Cl. physiol. per 1 cm.³ — Ergotin Bombellon 0,20 per 1 cm.³ — Ergotin Bombellon 0,50 per 1 cm.³ — Ergotin Bombellon 1,00 per 1 cm.³ — Morphin hydrochl. „Merck“ 0,01 per 1 cm.³ — Morphin hydrochl. „Merck“ 0,02 per 1 cm.³ — Novocain 0,02 Adrenalin gtt. i. Na Cl. physiol. per 1 cm.³. Znakomite anaestheticum lokalne w praktyce dentystrycznej.

Wszelkie inne kombinacje wykonuję na zamówienie w najkrótszym czasie.

Uprasza się, celem otrzymania wyrobu właściwego, przepisując, używać zawsze formułki: ORIGINAL „HAY“

Droguerya

S. WOJCIECHOWSKIEGO I SKI
Przemysł
tylko ul.
Kazimierza Wielkiego 3.

— poleca —
= środki opatrunkowe =
i przyrządy chirurgiczne.
Dla PT. Lekarzy ceny specjalne.

Zastępstwo na Przemysłu

Desoderolu
środku desinfekcyjnego 100% skoncentrowanego.

KRZANOWSKI i KLUK

— przedtem K. Frydman —

Pierwszorządny Magazyn i Pracownia Sukien Męskich**Lwów, ul. Kopernika 1. 2.**
(vis-a-vis Apteki WP. M. Mikolascha)

polecają na sezon wiosenny wielki wybór najmodniejszych materiałów angielskich z pierwszorządnych fabryk. Wykonujemy rzeczy wykwintnie podług ostatniej mody, jak fraki, angiezy, smokingi, ulstry, raglany, palta wiosenne, ubrania marynarkowe, stroje polskie itp., wchodzące w zakres krawiectwa. Pozwalamy sobie jeszcze nadmienić, że na życzenie Szanownych Panów wysyłamy na prowincję całą kolekcję bogato zaopatrzonych próbek, oraz przykrawacza do wzięcia miary.

Syr. Hypophosph.
Comp. Dr. Egger

Od dziesiątek lat
w najszerzych ko-
łach lekarskich
uznane i

szerokie zastosowanie mające Robor. n. i Tonicum, działające zawsze pewnie przy anemii, neurastenii, braku apetytu itd.
Flaszka oryg. 330 gm. — 2:10 kor., flaszka oryg. 660 gm. — 4:80 or.

Preparaty Bilenu,

środku przeczyszczające-
cego, stosowanego przez
odbytnię, sporządzone ze
składników żółci, wpływa-
jących na ruch robaczkowy kiszek, odszczególniające się pewną
i szybką skutecznością. — **Czopki bilenowe (I i II) i ta-
bletki do lewatyw bilenowych.**

Oryginalne pudełko z 6 sztukami 2:50 kor.

Dr. LEO EGGER & J. EGGER, Budapest VI. Révay-ut. 12.

Pierwsza, największa, 25 pokoi, obficie zaopatrzona
HALA OKAZYJNA DOROTEUM**we Lwowie, tylko przy ul. Lindego 6 (boczna Kopernika).**

Obecnie są następujące przedmioty tanio do nabycia: sypialnie i salony, urządzenia biurowe i kancelaryjne, urządzenia po.oi męskich, szafy na książki, biurka, biblioteki, krzesła, kredensy, stoły, otomany, sofy, kanapy, lustra, lampy, zegary, dywany pe skie i inne, portyery, obrazy, miedzio-ryty, starożytności, mebelki, porcelany, kasy ogniotrwałe, meble mosiężne, żelazne, blaszane, jak i wogóle wszelkie urządzenia domowe po nader niskich, frapujących cenach.

UWAGA. Odsprzedającym swoje urządzenia domowe płaciny najuczciw-
sze ceny, — załatwiamy zmiany, wymiany i przechowania.

DOROTEUM, Lwów, ul. Lindego 6 (boczna Kopernika).

Porozumienie z prowincją listownie.

Wina Lecznice

przez pierwszorządne powagi lekarskie zalecane

u firmy

DIDOLIĆ I PRPIĆ**Lwów, tylko ul. Czarnieckiego 1. 3.**

Próbki icenniki wysyłamy na żądanie bezpłatnie.

„ZDROWIE”**Fabryka wód mineralnych
i napoi musujących**polecona i pod kontrolą Towarzystwa lekarskiego
pozostająca

wyrabia wszelkie wody sztuczne, stołowe
i lecznicze oraz napoje musujące najlep-
szej jakości.

LWÓW, BAJKI BOCZNA.

TELEFON Nr. 544.

FABRYKA PRZETWORÓW LECZNICZYCH Eugeniusza MATULI

w RADOMYŚLU WIELKIM poleca przetwory własne:

Kamphenol Prof. Dra Chlumskyego.

ropniakach, czyrakach, przetokach gruźliczych i t. p. Cena flaszki Kor. 2.—.

Znakomite Antisepticum:
przy róży, flegmonach,**Pilulae medic. Matula.**

Pilulae natr. arsenic. comp. Każda pigułka zawiera: Natr. arse-
nic. 0.0005 Ferr. protokol. 0.05. Chinin hydr.-Calc. glycerin.
phosphor. Extr. Colae spis. aa 0.03. Extr. nucis vom 0.005. Pulvis rhei q. s. Pigułki te są obdukowane cukrem. Cena
za flakon o 100 pig. Kor. 4.—. Wydaje się jedynie na przepis lekarski.

Ferrophosphat (Syr. ferr. mangan hypophosphor. comp.)

w działalności identyczny z Syr. Fellowa, Dra Eggera itp.

Nieoceniony jako tonicum w przypadkach niedokrewności, w cierpieniach narządu nerwowego, krzywicy, neurastenii, itp. Zawiera: żelazo, mangan, wapień, potas, chininę, fosfor, strychninę, kwas i sole hypofosforowe rozpuszczone w syropie. Skład chemiczny podany na każdej flaszce. Ferrophosphat MATULI wydaje się jedynie w aptekach na przepis lekarski. Cena za fiakon Kor. 2.—. Sposób użycia: 2—3 razy dziennie łyżeczkę od kawy w 1/4 szklanki wody. Do nabycia we wszystkich aptekach.

Sapomenthol. (Maść Sapomentholowa).

Zawiera ciała lotne jak: olejki eteryczne, kamforę, amoniak, alkohol, mentol itp., które przetwarzane na gorąco w maszynach parowych z mydłem, dają jednolitą masę, łatwo dokładnie wetrzeć się dającą. W użyciu przyjemny, o miłej woni. **Działa znakomicie w bólach reumatycznych różnych postaci**, specjalnie w reumatyzmie mięśniowym, lumbago, ischias, nerwobólach itp. W działaniu szybki i często pewny nawet w wypadkach, gdy inne leki skutku nie wywierały. Skuteczność Sapomentholu stwierdzają liczne poświadczenia lekarskie, jakoteż badania, czynione na klinice wiedeńskiej na oddziale III. Sposób użycia: Odpowiednie części ciała naciera się silnie, poczem owija takowe watą lub flanelą. Do nabycia we wszystkich aptekach, po cenie za mały słoik Kor. 1:40, za duży Kor. 5.—. Tylko w oryginalnych słoikach.

Preparata powyższe są do nabycia we wszystkich aptekach. Skład główny w aptece WP. Piotra Mikolascha.

Uprasza się celem otrzymania wyrobu właściwego, przepisując używać zawsze formułki: **oryginal. Matula.** Nazwy, marka ochronna i opakowanie prawnie zastrzeżone. Broszury i próbki dla Panów Lekarzy gratis i franco przesyła Laboratorium i Fabryka przetworów farmaceutycznych **EUGENIUSZA MATULI w Radomyślu Wielkim.**

LEON GEORGEON

DOSTAWCA CK. KLINIK UNIWERSYTETU
LWOWSKIEGO I SZPITALI KRAJOWYCH

PRACOWNIA I SKŁAD INSTRUMENTÓW CHIRURGICZNYCH
MASZYN ORTOPEDYCZNYCH I
BANDAŻY :: URZĄDZEŃ SZPI-
TALNYCH, ORAZ PRZYBORÓW
DO PIELĘGNOWANIA CHORYCH

LWÓW -- ULICA RUSKA L. 1.

5% na dochód funduszu dla wdów i sierot po lekarzach.

GUSTAW SZANCER

aptekarz w Skolem poleca:

Syrupus kalii sulfoguaiacolicolici codeinatus

Zawiera w 100 częściach 10 procent kalii sulfoguaiacolicolici i 0.20%
Codeini muriat: Merck.

Zastępuje w zupełności wyroby obco krajowe, jak:
Sirolin, Sorisin i tym podobne.

Każda flaszka Syropu zaopatrzona dziesięcioma markami halerzo-
wemi Towarzystwa Samopomocy Lekarzy w Krakowie.

Dotychczas zużyto na fundusz dla wdów i sierot po leka-
rzach 236.000 znaczków za kwotę 2.360 koron.

Cena flaszki 2 korony.

5% na dochód funduszu dla wdów i sierot po lekarzach.

Najpiękniejsze tablice dla PT. Lekarzy,

napisy z liter dla szpitali, sanatoryjów itp., roboty lakier-
nicze (ściany i przyrządy lekarskie) wykonuje

Zakład Leona Appla

Lwów — Pasaż Hausmana.

Palestyńskie Wina i Koniaki lecznicze ::

doczekały się uznania w instytucji Pasteura w Paryżu, nadają się
znakomicie dla niedokrewnych, rekonwalescentów i wzmacniania
żołądka. Są do nabycia w naszym składzie w Pasażu Fellerów we
Lwowie. — Celem przekonania się o niezwykłym doborze naszych
win wysyłamy pocztą poczynszy od jednej butelki za zaliczką ::

„Palestyna“ — Towarzystwo handlowe
TIEGER i SP.

we Lwowie — Pasaż Fellerów.

Janowska Miodosytnia D. H. Tiegera w Janowie

pod Lwowem

założona w r. 1870. — założona w r. 1870.

Poleca swój miód panieński, miód deserowy, miód stary a la Ma-
laga, miód kowieński, miód bernardyński, miód kapucyński i miód
kasztelański. — Wysyłka odbywa się koleją codziennie w beczkach,
od 30 do 300 l. zawierających, w skrzyniach od 20 flaszek poczyn-
szy, zaś pocztą w blaszankach 5 klg., 4 l. zawierających. Za zgod-
nem zdaniem uczonych przyznano napojom miodowym pierwszeń-
stwo wśród wszelkich trunków gorących.

Zamówienia do **D. H. Tiegera w Janowie obok Lwowa.**

Czesław Hincinger

*Biuro techniczne dla urządzeń maszynowych i budo-
wlanych. — Maszyny, narzędzia, artykuły techniczne. —
Urządzenia sanitarne itp. :: Pralnie mechaniczne itp.*

Lwów, Kraszewskiego 25.

Najtaniej meble nabyć można

tylko w magazynie

BRACI SIWEK

Lwów, Kopernika 3. — Telefon 430.

Jakie środki żelaziste nadają się do dłuższego stałego użycia?

Tylko takie, które nie naruszają
zębów, żołądka nie obciążają,
łatwo się przyswajają, są sma-
czne i przyjemne w użyciu.

Wszystkie te własności posiada

Haematicum Glausch;

zajmuje ono tedy pierwsze miejsce

między środkami żelazistymi

i od lat zapisują je lekarze wszystkich krajów jako najracjonalniejszy
i najtańszy środek żelazisty przy braku apetytu, niedokrewności, blednicy,
neurastenii i w innych stanach osłabienia jakoteż w okresie zdrowienia po
ciężkich chorobach.

**Cena: pół flaszki objętości 230 grm. 1.50 kor., całej flaszki
objętości 500 grm. 2.60 kor.**

Haematicum Glausch można dostać w każdej aptece. Skład główny:

„Adler - Apotheke“ S. E. KLEWEINA w Krems pod Wiedniem

Panom lekarzom dostarcza się darmo i opłatnie ilości próbne.

SPERMINUM-POEHL

Essentia Spermini Poehl

30 kropli 3 razy na dzień na $\frac{1}{2}$ godz. przed jedze-
niem w wodzie alkalicznej albo w mleku.

Sperminum-Poehl pro injectione.
Sperminum-Poehl sicc. pro clysm.

przeciw neurastenii, marasmus sen, histeryi, chorobom
serca, miażdżycy tętnic, przymiotowi, gruźlicy, durowi,
cierpieniom rdzenia pachowego, niedożywieniu neurast.,
porażeniom, chron. reumatyzmowi, krzywiczy, podagrze,
blednicy itd. itd., przy znużeniach pracą i u ozdrowieńców.

CEREBRIN-POEHL (Synergo Cerebrin)

przeciw epilepsji, alkoholizmowi, chorobom
nerwów.

MAMMIN-POEHL (Synergo-Mammin)

przeciw włóknakom macicy, krwotokom mie-
sięcznym i krwotokom macicy, zapaleniu błony
śluzowej macicy, zapaleniu jajników itd.

BIOVAR-POEHL (Synergo-Biovar)

przy objawach braku funkcji z powodu kli-
makterium, po wycięciu jajników, przy histe-
ryi, blednicy.

RENIIN-POEHL (Synergo-Reniin)

przeciw miąższowemu zapaleniu nerek, niedomodze
nerek, mocznicy.

THYREOIDIN-POEHL (Synergo-Thyreoidin)

przeciw otyłości, myxoedema, chorobom ner-
wów, chorobom skórnyim itd.

ADRENAL-POEHL

działający składnik nadnercza, ściąg-
ający naczynia, przeciw zapaleniom błon śluzowych,
krwotokom itd. Rurki 0,002. 10,0 i 30,0 roztworu 1:1000.

Do nabycia we wszystkich większych aptekach.

Literatury gratis i franco dostarcza:

ORGANOTERAPEUTYCZNY INSTYTUT

PROF. DR. V. POEHL i SYNOWIE

ST. PETERSBURG, ROSYA

Generalni zastępcy dla AUSTRO-WĘGIER

G. i R. FRITZ — PEZOLDT i SÜSS WIEDEŃ I.

Ostrzega się usilnie przed naśladownictwem i zafałszowaniem.

1. Tabletki do wewnętrznego użycia

2. Ampułki do iniekcji.

Na ewentualne żądanie wysyłamy gratis nasze
ORGANOTERAPEUTYCZNE KOMPENDIUM,
w którym podano literaturę, wskazania, sposób użycia i cenę wszyst-
kich preparatów.

MATTONIEGO GIESSHÜBLER

naturalna szczawa alkaliczna
jako źródło lecznicze od lat
setek uznana we wszelkiego
rodzaju nieżytach przewodów
oddechowych i narządów tra-
wienia, w gościecu, katarze żo-
łądka i pęcherza. Nieocenio-
na dla dzieci, rekonwalescen-
tów i podczas brzemienności.

Henryk Mattoni

KARLSBAD — FRANCENSBAD
WIEN — — BUDAPEST

SANATORYUM Dr. K. DŁUSKIEGO

w Zakopanem

dla chorych piersiowych

otwarte przez cały rok.

Piękny widok na TATRY. Wystawa pokoi południo-
wa. — Centralne ogrzewanie, elektryczne oświetlenie,
wodociąg gorącej i zimnej wody na wszystkich piętrach,
winda elektryczna, kamera dezynfekcyjna, pokoje izo-
lacyjne dla chorób zakaźnych, odkażanie naczyń,
pracownia Röntgena.

Czytelnia, sala teatralna, kaplica, telefon
telegraf, poczta i konie w Zakładzie.

Ceny bardzo umiarkowane, od 11 koron
za mieszkanie, utrzymanie i kurację.

Rządowo uprawniona

Fabryka wód mineralnych
sztucznych i specjalnych leczniczych
pod firmą

K. RZĄCA i CHMURSKI

w Krakowie, ul. św. Gertrudy 4.

wyrobia pod kontrolą Komisji Przemysłowej Tow.
Lek. Krak. polecone przez toż Towarzystwo

Wody mineralne

odpowiadające składem chemicznym wodom: Billin-
skiej, Gieshüblerskiej, Selterskiej, Vichy, Marienbadz-
kiej Homburg, Kissingen, tudzież

specjalnie lecznicze

jak: litową, bromową, jodową, żelazistą, kwaśną
oraz normalne wody mineralne z przepisu Prof. Ja-
worskiego.

Sprzedaż cząstkowa w aptekach i drogueryach.
Cenniki na żądanie franko.

CHEMIA I MIKROSKOP

są dziś najpotężniejszą bronią w rękę
fabrykanta tutek i bibulek cygaretowych.

Już nadszedł ten czas, że laika, wyrabiającego tutki cygaretowe,
nie można nazwać na seryo fabrykantem. Dziś, chcąc palaczom
dostarczyć wyrobu o ile możliwości jak najmniej szkodliwego, ko-
nieczną jest dokładna znajomość chemii, mikroskopu i odnośnych
ulepszeń technicznych. To też na podstawie mych własnych roz-
biorów chemicznych i badań mikroskopowych, oraz na podstawie
wyróbnego smaku i fachowych mych wskazówek, mam zro-
bioną bibulkę cygaretową, znaną ogólnie pod nazwą:

„SALVESOL -- NORIS“.

Nie wyliczam zalet, jakie posiadają owe tutki cygaretowe „Sal-
vesol-Noris“ z watą w ustnikach tejże samej nazwy, gdyż
są powszechnie znane i ulubione tak w kraju jak i zagranicą.

Do nabycia we wszystkich trafikach.

M^R. W. BEŁDOWSKI

Fabryka tutek i bibulek cygareto-
wych w Krakowie.

Salzbrunner Oberbrunnen

leczy
nieżyty narządu oddechowego i narządu tra-
wienia, kamienie żółciowe, cierpienia
nerek i pęcherza, reedemę, astmę, jakoteż
następstwa grypy.

Wysyłka: GUSTAW STRIEBOLL, Bad Salzbrunn, Śląsk.

Zakład artystyczno - rytowniczy Maks Glaserman

Lwów, ul. Sykstuska 17. — Telefon 1585.

poleca

P. T. Lekarzom tablice i napisy emaliowane,
trawione na szkło, marmurze i mosiądzu, oraz
stampile, pieczęcie itp.

Światowej sławy

źródła

VICHY

własność francuskiego państwa.

Administracja: PARYŻ — Boulevard des Capucines 24.

polecane przez powagi lekarskie:

Célestins: w chorobach nerek, cierpieniach
dróg moczowych, dnii cukrzycy.

Grande-Grille: w kolkach wątroby
i kamykach żółciowych
w zastojach w zakresie organów jamy brzusznej.

Hôpital: we wszystkich niestrawnościach.

Przetwory: Sole do kąpiei i picia - - -
- - - - - pastylki.

Składy we wszystkich handlach
wód mineralnych i aptekach.

Prawdziwe tylko wtedy, gdy kapsle
i etykiety noszą firmę źródła.

Należy zawsze podawać dokładnie nazwę żąda-
nego źródła.

Proszę bacznie uwa-
żać aby Pański do-
stawca dał Panu
»OLLA«. Bardzo in-
teresujące, poucza-
jące i oryginalne cen-
niki gratis.

„OLLA“ Centrala
specjalności gu-
mowych.

Wiedeń II./408
Praterstrasse 57.
Próbki dla P. P. leka-
rzy darmo.

Polecone przez
przeszło 2000 le-
karzy. — Do
nabycia we
wszystkich a-
ptekach i lep-
szych droguer.
Cena 4, 6
i 8 kor.

Od kilku lat przez lekarzy z znako-
mitym skutkiem zalecany

Wyciąg szpilkowy do kąpiei
Mgr. I. Bojarskiego

do nabycia we wszystkich aptekach.
Główny skład wysyłkowy J. HAY, ck. nadw. dost., Lwów.

Cena za flakon 75 hal.

Niniejszem mam zaszczyt zawiadomić Panów Lekarzy, że już otworzyłem

APTEKĘ

przy ul. Hetmańskiej
(Hotel Victoria).

ANTONI GROBLEWSKI.